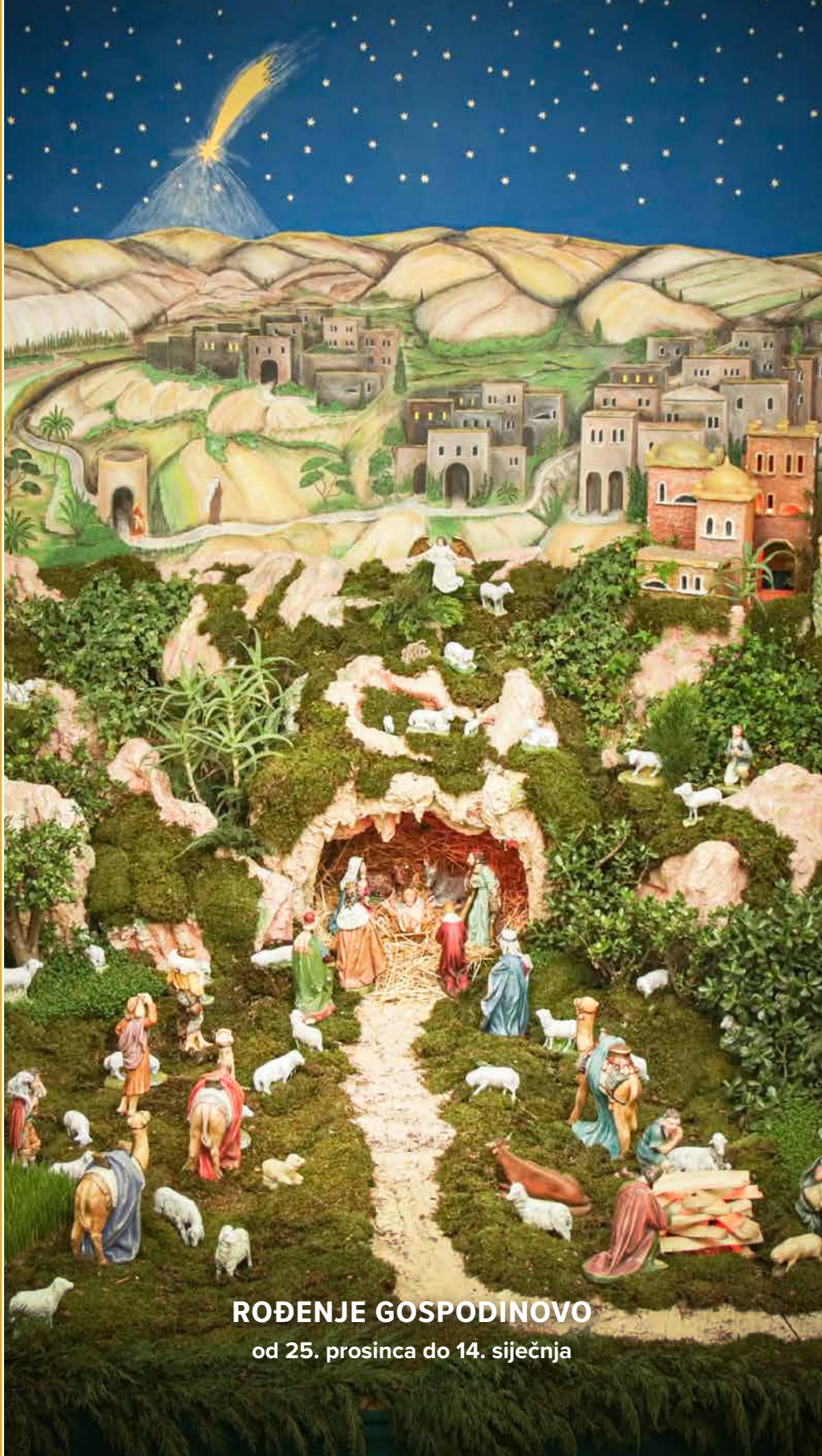




LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XXXIX • CIJENA: 13 KN / 1,72 €



ROĐENJE GOSPODINOVO
od 25. prosinca do 14. siječnja



Božićne jaslje u varaždinskoj katedrali

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

Živo vrelo



God. XXXIX. (2022.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

ISSN 1331-2170 – UDK 282

UREDNIKOVA RIJEČ

Snaga ljepote Božića

1

NAŠA TEMA: ROĐENJE GOSPODINOVO

Zvonko Pažin: Božić. Povijest, liturgija, teologija

2

Domagoj Volarević: Obiteljska priprava za Božić

8

Ivica Raguž: O rođenju Gospodnjem

14

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:

T. Barščevski, I. Bodrožić, D. Patafta, I. Benaković, A. Vučković

Rođenje Gospodinovo. Božić

20

Sveta obitelj Isusa, Marije i Josipa

24

Sveta Marija Bogorodica

28

Bogojavljenje

32

Krštenje Gospodinovo

36

U DUHU I ISTINI

Molitva u božićnoj noći

40

Snaga ljepote Božića

Susret s ljepotom u mnoštvu neograničenih mogućnosti traganja i izbora, u nama utiskuje poseban osjećaj njezine snage, čistoće i bistrine. Možda bismo, gledajući slobodnim okom na ljepotu, mogli pomisliti na njezinu veličinu kojom se izdvaja od svega ostalog i sve nadvisuje u našem životu, no njezina je veličina u Božjem daru. Stvorena je i darovana čovjeku kao odsjaj Božje stvarateljske moći. Susret s ljepotom je predivna čežnja malenog čovjeka da se zagleda u Božji pogled iz kolijevke svog života.

I sam Bog se utjelovio i postao jedan od nas da nam iz hladnih jaslica usmjeri pogled na najveću vrijednost ljepote – Život. Ono što priječi dodir s ljepotom u čovjeku i oko njega, su okovi koji ne dopuštaju njegovu srcu da se oslobodi sebičnosti i vjere u osobni svijet umjetne ljepote. Takav svijet nema potrebe za Isusom, ne pušta ga k sebi, tjera ga sa svoga praga i zatvara mu vrata. Ako tu nema mjesta za njega, On ide dalje gdje će se moći nastaniti. Nalazi mjesto u betlehemskejštalici. Jaslice u štatici postaju tron na čiju oštru slamicu je položeno Djetešće, pred otvorenom dvoranom u koju stane čitav svijet, a do koje vodi najsjajnija svjetlost s nebesa.

Betlehemska štatica postaje mjesto posebnog osjećaja snage ljepote jer se iz nje proširio glas spasenja, koji radosno odjekuje svijetom i koji nikada neće prestati, glas koji je blag i milostiv, koji nam nikada neće reći da za nas nema mjesta kada pokucamo na vrata. Sve je učinio da nam bude lijepo; zato i mi, da ne ostanemo samo zadivljeni nad lijepo okićenim božićnim drvima i maštovito napravljenim jaslicama u svojim domovima i crkvama, sklopimo ruke, i u zahvalama i molitvama pred Bogom, budimo blizu jedni drugima, a posebno ratom pogođenoj Ukrajini i ostalim zemljama u kojima vladaju nemiri. Neka odjekne iz naših srdaca snaga ljepote molitve i zavlada Mir ljudima na zemlji.

Svim dragim suradnicima i čitateljima čestitam Božić te želim blagoslovljenu novu 2023. godinu.

Urednik

Božić. Povijest, liturgija, teologija

ZVONKO PAŽIN

*Prvi sigurni spomen slavljenja Božića na dan 25. prosinca je iz 354. u spisu *Depositio martyrum*. Spis spominje slavlje Božića kao uhodanog blagdana, stoga se pretpostavlja da se počeo slaviti najkasnije za pape Julija I. (337.-352.) ili njegova nasljednika Liberija (352.-366.)*

Povijesni razvoj

Nije nam poznat dan Isusova rođenja. Prema svjedočenju Klementa Aleksandrijskog (+ 215.) na Istoku su neki slavili Kristovo rođenje 20. svibnja, drugi 20. travnja, a drugi opet 17. studenoga. Anonimni autor iz 243. u djelcu *De Pascha computus* tvrdi da je Krist »Sunce pravde« rođen 28. ožujka jer bi to bio četvrti dan stvaranja. Spis *De solsticiis et equinociis* (kraj 3. ili sredina 4. st.) veli da je Krist začet 25. ožujka. Prvi sigurni spomen slavljenja Božića na dan 25. prosinca je iz 354. u spisu *Depositio martyrum*. Spis spominje slavlje Božića kao uhodanog blagdana, stoga se pretpostavlja da se počeo slaviti najkasnije za pape Julija I. (337. – 352.) ili njegova nasljednika Liberija (352. – 366.). Međutim, nema jedinstvenog mišljenja zašto se Božić počeo slaviti upravo toga dana. Dvije su teorije.

Prva teorija vezana je uz poganski blagdan zvan *Dies natalis solis invicti* to jest Rođendan nepobjedivog sunca. U Rimu se u 3. st. slavio istočnjački kult boga Mitre, Nepobjedivog sunca. Car Aurelijan je 274. podigao hram u čast boga Mitre i dao ga posvetiti 25. prosinca. Datum nije slučajna: toga dana je prema rimskom kalendaru bio zimski solsticij. Valja također dodati da je i među poganskim Slavenima i Germanima bio poznat određeni kult sunca, pa su o zimskom solsticiju bdjeli i palili obredne vatre, da bi »pomogli« mladom suncu da se rodi. Spomenimo i poznatu bajku Ivane Brlić-Mažuranić *Sunce djever i Neva Nevičica* gdje se za mitsku baku Mokoš veli da je cijelu zimu u močvarama »bajila i tetošila ne jako Sunašce, dok se ne bi o Koledama pomladilo i nanovo prosinulo«. I danas se veli Badnjak (= noć bdjenja). Odabir 25. prosinca kao dana Kristova rođenja bio bi izvrstan primjer inkulturacije: na poganski blagdan sunca počeo se slaviti rođendan Krista, prema *Mal* 3,20: »A vama koji se Imena moga bojite sunce pravde će ogranuti«. Konačno, u Zaharijinu hvalospjevu čitamo: »Darom premilosrdnog srca Boga našega po kojem će nas pohoditi mlado sunce s visine« (*Lk* 1,78). Međutim, o ovoj teoriji nemamo potvrde u otaca toga vremena.

Druga teorija se temelji na datumima. Već u 3. st. bilo je rašireno mišljenje da je Krist umro 25. ožujka (proljetna ravnodnevica). To je zasnovano na astronomsko-alegorijskoj pretpostavci da je 25. ožujka stvoren svijet. Krist, u kojega je sve savršeno, morao se utjeloviti istoga datuma kada je i svijet nastao, pa je prema tome Krist rođen 25. prosinca.

Ove se dvije teorije mogu lako nadopuniti. Obje polaze od proljetne ravnodnevne i zimskog suncostaja, s time da jedna

naglašava poganske blagdane vezane uz zimski solsticij, dok druga za polazište uzima stvaranje svijeta i povezuje ih s Kristovim utjelovljenjem i smrću. Sunce koje se rađa u prosincu simbol je Krista, a početak godine o proljetnom ekvinociju simbol je stvaranja i novog stvaranja – otkupljenja.

Slavljenje Božića

Papa Grgur Veliki (+ 604.) donosi svjedočanstvo o tri božićne mise. U počecima se na Božić slavila samo danja misa. Nakon Efeškog sabora (431.) na kojem je Marija proglašena Bogorodicom, sagrađena je u Rimu bazilika Svete Marije Velike, a u sljedećem je stoljeću uz nju sagrađen i oratorij u čast betlehemske jaslje. Tako se došlo na pomisao da se u tom oratoriju u noći 24./25. prosinca slavi isto bogoslužje kao i u Betlehemu. Zašto baš u ponoć? Kršćanska je tradicija veoma rano upravo tako razumjela ovaj odlomak Knjige mudrosti:

»Dok je mirna tišina svime vladala i noć brzim tijekom stigla do sredine puta svog, jurnula je tvoja svemoguća riječ s nebesa, s kraljevskih prijestolja« (*Mudr 18,14-15*).

Pri tome je »riječ« shvaćena kao utjelovljeni Božji Sin koji je došao na svijet kad je *noć brzim tijekom stigla do sredine puta*, tj. u ponoć. Osim toga u Rimu se 25. prosinca također slavila i sv. Anastazija. To je bio poseban blagdan za bizantske velikodostojnike. Tako je papa, već od 5. st., da bi ih počastio, na Božić ujutro prvo išao slaviti misu u baziliku sv. Anastazije (Anastazija je bila srijemska mučenica, a njezino je štovanje iz Bizanta došlo u Rim). Tako je nastala božićna misa zornica. Četiri božićne mise su, dakle, bile ovako raspoređene:

- Misa predvečerja Božića u bazilici Svete Marije Velike.
- Noćna misa (polnoćka) u oratoriju jaslje uz baziliku Svete Marije Velike.
- Misa zornica u bazilici sv. Anastazije i
- Božićna danja misa u bazilici sv. Petra.

Kasnije se i dnevna misa slavila u bazilici Svete Marije Velike tako da je ona postala »božićna« bazilika. Kad se rimska liturgija proširila po čitavom Zapadu, ove su se četiri mise počele slaviti i izvan Rima.



Nepoznati autor, *Stvaranje svijeta*, mozaik u katedrali u Monreale, oko 1180.



Pieter Bruegel St.,
Popis stanovništva u Betlehemu,
1566.

U današnjem misalu prva se božićna misa službeno zove *misa bdjenja*. Slavi se navečer 24. prosinca. Logika je jasna: kao što sve velike svetkovine (Uskrs, sv. Petar i Pavao, sv. Ivan Krstitelj, Velika Gospa) imaju svoju misu bdjenja, tako i Božić, makar ima i misu polnoćku. U praksi je ova misa posljednjih godina postala tzv. »mala polnoćka« za djecu i starije osobe. Svaka od četiri mise ima svoje obrasce molitava i čitanja. Međutim, u važećem lekcionaru prije mise polnoćke stoji napomena: »U misama koje se slave na Božić rabe se sljedeći obrasci, no iz pastoralnih se razloga mogu izabrati tekstovi iz jedne od triju misa koje pojedinačnoj zajednici bolje odgovaraju«. Na polnoćki se čitaju prekrasna čitanja: *Iz* 9,1-3.5-6 (»Narod koji je u tmni hodio svjetlost vidje veliku«), *Tit* 2,11-14 (»Pojavila se milost Božja«) i *Lk* 2,1-14 (»Izađe naredba cara Augusta...«). Jutarnja božićna misa – zornica naziva se i pastirska jer se u njoj navješćuje evanđelje koje govori o poklonu pastira. U dnevnoj se misi čita *Iz* 52,7-10 (Glasonoša koji naviješta mir i sreću), *Heb* 1,1-6 (»Više puta i na više načina...«) te *Iv* 1,1-18 (»U početku bijaše Riječ«).

Liturgijsko-teološki sadržaj

Iz bogatog teološkog sadržaja molitvenih tekstova božićnoga vremena izdvojiti ćemo tri temeljne teme: Krist kao svjetlost, čudesna razmjena u kojoj Sin Božji od nas uzima čovječstvo da bi nas zaogrnuo svojim božanstvom te činjenicu da Kristovo otkupljenje nadvisuje iskonsko čovjekovo dostojanstvo.

Svjetlost

Božić koji slavimo o zimskom solsticiju, nužno je blagdan svjetla. To je osnovni sadržaj zborne molitve mise polnoćke:

»Bože, ti si ovu presvetu noć obasjao pravim svjetlom, Isusom Kristom. Mi smo na zemlji upoznali otajstvo svjetla: daj nam u nebu uživati njegovu radost.«

Slično se i u prvom božićnom predslavlju veli:

»... jer je po tajni utjelovljene Riječi očima naše duše sinula nova svjetlost tvoje slave.«

Otajstvo Kristova spasenja često se u Novom zavjetu izražava pojmom svjetla: »Svjetlo istinsko koje prosvjetljuje svakog čovjeka dođe na svijet« (Iv 1,9). Mi smo spašeni po tome što je vječna Božja riječ – koja je Svjetlost – došla da bismo i mi postali svjetlost, što se događa u krštenju. Zato su nekoć novokrštenike i nazivali *illuminati* – *prosvjetljeni*. Nadalje, istok i izlazeće sunce od početaka su bili znak Krista uskrsloga, a zapad je bio znak tame i đavla. Ćiril Jeuzalemski tumači da se prije krštenja kandidati odriču sotone okrenuti prema zapadu, a ispovijedaju vjeru okrenuti prema istoku.

Prihvaćaš, dakle, da ispruženom rukom kao nazočnome kažeš: »Odričem te se, Satana.« Želim – jer je nužno – reći zbog čega ste to izgovarajući, stajali prema zapadu. Budući da je zapad mjesto vidljive tmine, Satana u tami posjeduje moć ukoliko je tama. Radi toga ste se, slikovito gledajući na zapad, odrekli onoga mračnoga i tamnoga prvaka. Pošto se, dakle, odrekneš Satana pogazivši svaki savez s njime, razrješuješ drevne ugovore s hadom, a otvara ti se Božji raj. On ga je zasadio na istoku. Otuda je zbog prekršaja bio otjeran naš praotac. Tome je znamen to što si se sa Zapada okrenuo na istok, predio svjetla.

Iako se u uskrsnoj noći pjeva uskrsnoj svijeći kao Kristu koji je raspršio tmine grijeha, ipak, u očima i srcima vjernika Božić kao blagdan svjetlosti ima posebno mjesto. Na misi polnoćki se crkve kupaju u svjetlu, odjekuju pjesmom i svi mi doživljavamo kako je ta duga zimska noć okupana svjetlošću i u doslovnom duhovnom smislu.

Admirabile commercium – čudesna razmjena

»Commercium« znači razmjena, trampa. Označava primitivni način trgovine kada su ljudi bez novca razmjenjivali robu. Ovdje se radi o čudesnoj razmjeni (*admirabile commercium*). Tako antifona Prve večernje svete Bogorodice Marije (Nova godina) veli:

»O čudesne zamjene! Stvoritelj roda ljudskoga uzeo je tijelo i udostojao se roditi od Djevice; bez sjemena posta čovjekom i obdari nas svojim božanstvom!«

Mi smo spašeni po tome što je vječna Božja riječ – koja je Svjetlost – došla da bismo i mi postali svjetlost, što se događa u krštenju. Zato su nekoć novokrštenike i nazivali illuminati – prosvjetljeni. Nadalje, istok i izlazeće sunce od početaka su bili znak Krista uskrsloga, a zapad je bio znak tame i đavla. Ćiril Jeuzalemski tumači da se prije krštenja kandidati odriču sotone okrenuti prema zapadu, a ispovijedaju vjeru okrenuti prema istoku.

Benozzo Gozzoli,
 Rodenje Isusovo, 1450. – 1452.

*Iako se u uskrsnoj noći
 pjeva uskrsnoj svijeći kao
 Kristu koji je raspršio
 tmine grijeha, ipak, u
 očima i srcima vjernika
 Božić kao blagdan
 svjetlosti ima posebno
 mjesto. Na misi polnoćki
 se crkve kupaju u svjetlu,
 odjekuju pjesmom i
 svi mi doživljavamo
 kako je ta duga
 zimska noć okupana
 svjetlošću i u doslovnom
 duhovnom smislu.*



To je čudesno otajstvo. Radi se o pravoj trgovini. Mi smo Sinu Božjem od vječnosti »dali« svoje čovječstvo, a on je nama za uzvrat dao svoje božanstvo. Tako smo u punom i pravom smislu »zajedničari božanske naravi« (2Pt 1,4). Darovna molitva mise polnoćke ide još dalje:

»Neka ti omili, Gospodine, prinos ove svetkovine: po ovoj *svetoj razmjeni* darova i mi nađemo u Kristu Isusu u kojem je naša narav zauvijek s tobom.«

Ovdje se odigrava dvostruka razmjena. Mi prinosimo kruh i vino, a Bog nam uzvraća tijelom i Krvlju svoga Sina. I upravo po toj razmjeni, događa se i ona druga: mi postajemo dionici Kristova božanstva. Tu čudesnu stvarnost ovako priče Leon Veliki:

»(Sin Božji) došao je na ovaj svijet s neba kao bogati i milosrdni trgovac. Čudnom je trgovinom utanačio razmjenu. Uzeo je naše, a darovao svoje. Za pogrdu je dao čast, za boli zdravlje i život za smrt.«

Tu velebnu tajnu našega spasenja drevne ikone izražavaju simbolikom boja: Krist se redovito slika u plavoj haljini koja je znak njegove božanske naravi, a plašt kojim je zaogrnut crvene je boje (znak čovječstva) što znači da se Sin Božji zaodjenuo našim čovječtvom. S duge strane, svi se sveci slikaju obratnim bojama: crvena haljina i plavi plašt: mi slabi ljudi zaogrnuti smo Kristovim božanstvom.

Mirabiliter condidisti, mirabilius reformasti – divno sazdao, još divnije obnovio

Božićna liturgija ističe veliku istinu naše vjere: Kristovo spasiteljsko djelo nadvisuje djelo stvaranja. Po stvaranju je čovjek bio prijatelj Božji, a po Kristovu otkupljenju čovjek ulazi u Božju obitelj. Zborna molitva dnevne božićne mise to ovako sažima:

»Bože, divno si sazdao ljudsko dostojanstvo, a još ga divnije obnovio: udijeli nam dioništvo u božanskoj naravi svoga Sina koji je rođenjem uzeo našu ljudsku narav.«

Dakle, Bog je stvorio čovjeka kao svoga prijatelja, sebi slična. Kada je čovjek po grijehu izgubio svoje prijateljstvo s Bogom, Bog mu šalje svojega Sina koji ga uzdiže iznad prvotnog dostojanstva – čovjek postaje posinjeno Božje dijete, dionik božanske naravi Isusa Krista. Tu velebnu stvarnost ovako zriče Leon Veliki:

»Naša poniznost nadasve u tome dijelu spoznaje koliko ju je cijenio njezin Stvoritelj koji je mnogo poklonio ljudskome početku. Stvorio nas je 'na svoju sliku'. Ipak je kudikamo više udijelio našoj obnovi kad se sam Gospodin usko sjedinio s 'likom sluge'. Iz jedne te iste ljubavi dolazi što god Stvoritelj poklanja stvorenju. Unatoč tome, manje je čudesno kad se čovjek penje do božanskoga, nego ako se Bog spušta do ljudskoga.«

Poruka

Dani kada slavimo ovo velebno otajstvo naše vjere, kada je Sin Božji uzeo našu ljudsku narav i ponizio se tako da je postao »Božić«, ti veliki dani u javnom govoru sve više postaju tek »praznici«, ispražnjeni od svakog vjerskog sadržaja. Sveprisutna globalizacija htjela bi od Božića načiniti dan potrošnje i konzumizma. Uza sve to, mi slavimo ovo veliko otajstvo u svjetlu vjere, u radosti i prostodušnosti srca. Za nas su i danas aktualne one riječi koje je izrekao Leon Veliki na Božić davne 440. godine:

»Upoznaj, kršćanine, svoje dostojanstvo! Postao si 'dionik božanske naravi'. Ne padaj nedostojnim življenjem u staru niskost. Sjeti se kojoj si Glavi i kojemu tijelu ud. Spomeni se da si odvojen iz vlasti tame i prenesen u Božje svjetlo i kraljevstvo. Po krsnome si otajstvu postao hram Duha Svetoga.« ■

»Upoznaj, kršćanine, svoje dostojanstvo! Postao si 'dionik božanske naravi'. Ne padaj nedostojnim življenjem u staru niskost. Sjeti se kojoj si Glavi i kojemu tijelu ud. Spomeni se da si odvojen iz vlasti tame i prenesen u Božje svjetlo i kraljevstvo. Po krsnome si otajstvu postao hram Duha Svetoga.« (Leon Veliki)

Obiteljska priprava za Božić

DOMAGOJ VOLAREVIĆ

Osim vjerske, crkvene zajednice, župe, Božić se tradicionalno proslavlja u obiteljskom okružju. Čak i površnim opažanjem lako je primijetiti da se Božić nerijetko označuje kao obiteljski blagdan. I ova potonja sintagma može biti neobična, pa i nespretno sročena, jer nije riječ o slavlju neke konkretne obitelji i nekoga konkretnoga događaja, kao što se npr. slave rođendani. Božić, i svi blagdani su uvijek slavlje Crkve.

Svaki blagdan uključuje zajednicu, profanu ili crkvenu – zavisi od blagdana koji se slavi, kao i samoga načina proslave. Proslave imaju ceremonije, obrede, koji isto tako mogu biti crkveni i profani. Može se činiti da su u nekakvoj suprotnosti, ali odnos pojedinaca i zajednice prema raznim vidovima proslave blagdana daje puni smisao onomu što se i kako se proslavlja. Proslava Božića kao jednoga od žarišnih blagdana liturgijske godine, u pretežito kršćanskim sredinama dobila je osim crkvene i vanjsku, nazovimo je sociološku dimenziju, koja ima mnogo spomenutih profanih elemenata. Nije nam svrha ulaziti u problematiku odnosa tih dvaju izričaja obilježavanja blagdana. Pokušat ćemo naglasiti neke, po našem mišljenju, ponešto zapostavljene elemente proslave Božića koji se nalaze negdje na prijelazu od vanjskoga, profanoga prema liturgiji. U prvi plan tu ulazi obiteljska zajednica. Osim vjerske, crkvene zajednice, župe, Božić se tradicionalno proslavlja u obiteljskom okružju. Čak i površnim opažanjem lako je primijetiti da se Božić nerijetko označuje kao obiteljski blagdan. I ova potonja sintagma može biti neobična, pa i nespretno sročena, jer nije riječ o slavlju neke konkretne obitelji i nekoga konkretnoga događaja, kao što se npr. slave rođendani. Božić, i svi blagdani su uvijek slavlje Crkve. Možda se izričajem obiteljski blagdan, želi pokazati razlika i neka protuteža profaniziranom slavlju građanske Nove godine. Obiteljskim se tako podrazumijeva slavlje, proslava Božića u krugu najbližih, odnosno bez masovnijih socijalnih događanja i druženja, izuzev euharistijskoga slavlja. Nije, dakle u prvom planu teološki vid. No nije teško primijetiti da proslava Božića koja vrhunac ima u euharistiji, često u misi polnoćki, ima izvjesnu obiteljsku neposrednu pripravu, te daljnju proslavu nakon euharistije. Neki su se običaji prorijedili. Ali unatoč tomu i dalje imamo neke običaje koji su kod kršćanskih obitelji uključeni u proslavu Božića za koje obično kažemo da su tradicionalni. Neki su običaji zamrli, pa se danas u mnogim zajednicama ponovno pokušavaju aktualizirati. Neki su se nenametljivo uspostavili, pa su postali dio izvanjske priprave za Božić. Iz naše aktualne perspektive, i rjeđi i češći običaji u obiteljima nisu puki običaj, već im je svrha uvesti u srce proslave Gospodnjega utjelovljenja.



Badnjak

Jedan od običaja pripreve za Božić, koji se u nekim pretežito manjim sredinama pokušava ponovno revitalizirati jest običaj Badnjaka. Tradicija Badnjega dana, s kojom je usko povezano unošenje badnjakâ, triju panjeva u kuću koji bi u pučkom shvaćanju simbolizirali Presveto Trojstvo, pomalo je izblijedila, pogotovo u gradskim sredinama. Prema nekim jezikoslovcima etimologija riječi Badnjak / badnjak u hrvatskom jeziku dolazi od bdjeti. Kako god bilo Bdijenje i jest dio pripreve za svako veće slavlje, tako i za Božić. Oživljavanje i ponovno njegovanje tog običaja, koji je prije bio raširen, primjetno je u sociološkom smislu u manjim mjestima i selima. I osnovni kontekst toga slavlja bila je, i jest obitelj. Obitelj se okupljala kad se smrkne, bdijući i čekajući odlazak na misno slavlje, koje je vrhunac iščekivanja i početka proslave Božića. Bdijenje i okupljanje obitelji imalo je dinamičnu strukturu pripreve, koju možemo okarakterizirati i kao obred. U kuću se unosila slama i žito, a također su bile i posude s prokljalom mladom pšenicom, koja se obično sijala na blagdan sv. Lucije (13. prosinca). Najupečatljivije je unošenje

Izrada jaslica

Okićena jelka – izvanjski izraz i simbol spremnog i radosnog duha, koji je otvoren Gospodinu

[...] izvanjski znak Božićnoga vremena ima svoju simboličku funkciju i pomaže kršćanima i izvan liturgijskih slavlja pronicati u otajstvo Utjelovljenja. Istodobno može biti svima, pogotovo mlađima, dinamična kateheza.



panjeva, badnjaka, koji su se stavljali na kućno ognjište, a ponegdje se unosila i suha hrastova grana, na koju su se vješale voćke, obično jabuke ili orasi. Vjerojatna antropološko poganska pozadina obreda, koji je imao za cilj osigurati plodnost u narednoj godini, zapravo se uobličila u kršćanski izričaj, gdje se slavio novi početak: kao što je Isus mladica koje je isključila iz panja Jišajeva, iz panjeva Badnjaka i(li) suhe grane niče, i dolazi novi život. Obitelj koja bi vršila obred, imala je posnu večeru, nakon koje bi se odlazilo na misu, obično polnoćku čime se ulazilo i vrhunac proslave Božića.

Kićenje bora i priprava jaslica

Starije običaje Badnjega dana uglavnom je danas pogotovo u gradovima, zamijenilo nešto jednostavnije kićenje bora i pravljenje jaslica. Kićenje bora, odnosno samo božićno drveće, tradicija je koja vuče korijene najvjerojatnije iz sjevernoeuropske, germanske



Detalj jaslica u varaždinskoj katedrali

kulture, i proširila se gotovo posvuda. Božićno drvo, obično bor ili jelka, također vjerojatni nekadašnji simbol poganskih božanstava dobilo je naglašeno kršćanski simbolizam. U Porajnju u današnjoj Njemačkoj to su drvo nazivali i Rajsko drvo. Naime drvo se postavljalo i kitilo na Badnjak, kada se prema kalendaru spominjemo i Adama i Eve. Na drvo su se stavljali plodovi koji su simbolizirali plodnost drveta, aludirajući tako na plodove života koje donosi ovo novo drvo, umjesto plodova smrti koje su donijeli Adam i Eva jedući zabranjene plodove sa stabla. Ovo novo drvo alegorijski je dalje lako povezati s Kristom, mladicom iz panja Jišajeva, kako je već rečeno. A u praktičnom pa i simboličkom smislu i ranije spomenuti suhi hrast, odnosno njegova grana imaju jednako značenje i simboličku pozadinu. Krist svojim dolaskom donosi život. Vraća nas u raj, stoga je i rajsko drvo. I samo zimzeleno drvo (vazdazeleno, trajno zeleno!) upućuje na trajnost ploda koju donosi novorođeni Krist koji je došao u tijelu. Upućuje na trajnost života, pa time i makar posredno na Vazmeno otajstvo i vječni život! Spomenimo u ovom kontekstu i stari slavenski običaj kićenja plodova o hrastovo drvo za Božić – što se danas uglavnom zadržalo u pravoslavnih. Hrast je zimi bez lišća, dakle bez ploda, suh, bez života. Simboličko stavljanje plodova jabuke, ili oraha ili nekoga drugoga zimi dostupnoga ploda, na suho drvo zapravo još jače simbolizira život koji Krist donosi. Na tragu istoga simbolizma, plodove su danas zamijenile umjetne kuglice, mada se još ponegdje mogu vidjeti stvarni plodovi na okićenim drvcima. Ostaje pitanje koliko je taj simbolizam još uvijek rječit i prisutan.

S kićenjem bora redovito je povezano i pravljenje jaslica, koje je postalo kršćanski simbolički izričaj i u crkvama i u obiteljskim domovima. Kada je krajem 2019. papa Franjo objavio pobudnicu *Admirabile signum*, Čudesan znak jaslica (o čemu smo tada i pisali

Krist svojim dolaskom donosi život. Vraća nas u raj, stoga je i rajsko drvo. I samo zimzeleno drvo (vazdazeleno, trajno zeleno!) upućuje na trajnost ploda koja donosi novorođeni Krist koji je došao u tijelu. Upućuje na trajnost života, pa time i makar posredno na Vazmeno otajstvo i vječni život!



Abraham Bloemaert,
Klanjanje mudraca, 1622. – 1624.

usp. ŽV 13/2019.), spomenuo je sjećanja na djetinjstvo i radost iščekivanja pravljenja jaslca. Iako papa izričito ne spominje bor, možemo na temelju njegova pisma proširiti naše razmišljanje i na tradiciju kićenja bora. Redovito su te dvije stvarnosti povezane zajedničkom pripravom i realizacijom. U okviru spomenutoga sjećanja moguće je iskristalizirati radost iščekivanja s jedne strane i s druge pravljenje jaslca i kićenje bora kao ispunjenje toga iščekivanja. Papa spominje djetinjstvo, što daje naslutiti da je naglasak na djeci. Ipak, u spomenutoj pripravi, djeca ništa ne čine bez starijih, roditelja i starije braće i sestara. Svi iščekuju, kako reče papa. A radost iščekivanja djeci je ne samo prirodna, već im je za Božić, i ne samo za Božić, prenijeta od starijih. Sve je odjek pripreve koja vrhunac ima u otajstvu proslave Gospodnjega rođenja. Samo iščekivanje pravljenja jaslca i kićenja bora postalo je jednako tako dio običaja, koji je u mnogim kršćanskim obiteljima dobio i obredne orise. Ti čini naglašeni su svojom izvanrednošću, jer se kao i blagdani i otajstva koja Crkva slave, događaju samo jednom u godini; dakle ne često. Time dobivaju izvanrednost. Znak jaslca i oki-

ćenoga bora, postaje simbol. Doduše, iako su okićeni borovi u novije vrijeme, već od došašća, pa i prije njega prilično česti posvuda, pa i ondje gdje ih se manje očekuje, kao npr. i kod onih koji nisu kršćani, ostaje njihova izvanjska znakovitost jer označuju period, vrijeme koje ipak kršćani prepoznaju kao sveto, posebno, uzvišeno... Vratimo se u obiteljske okvire i vidjet ćemo da je kod kršćana koji žele slaviti Božić znak i tradicija dobila izvanjski obredni ne samo okvir, već, prema papinim riječima i smisao. Bor i jaslce izvanjski su izraz, ali i simbol spremnoga i radosnoga duha, koji je otvoren Gospodinu. Duha koji prima Gospodina u svoj dom, utjelovljenu Riječ, Riječ tijelom postalu. Tako izvanjski znak božićnoga vremena ima svoju

simboličku funkciju i pomaže kršćanima i izvan liturgijskih slavlja pronicati u otajstvo Utjelovljenja. Istodobno može biti svima, pogotovo mladima, dinamična kateheza.

Misa polnočka

Tradicija božićne ponoćne mise stari je običaj nastao iz tzv. stacionalnih misa u Rimu. Tijekom vremena njeno je slavlje dobilo simbolički značaj, koji je nadahnut na knjizi Mudrosti (*Mudr* 18,14), a i neuobičajenost termina u kojem se misa slavi vjerojatno je doprinijela njenoj percepciji kao nečega izvanrednoga. Često je u pastoralu polnočka percipirana, kao stvarni početak slavlja Božića i njegova otajstva. Doduše, u novije vrijeme primijetili smo na temelju pastoralnoga iskustva mnogih župa, da se termini slavlja prve Božićne mise pomiču u ranije sate prije ponoći, tako da imamo fenomen nazivan »dječje« polnočke. Ne želeći ulaziti u problematiku samoga naziva, i motiva koji su doveli do toga, lako je ustvrditi da bi to bila božićna misa bdijenja. A ona ipak nije polnočka. I misom bdijenja, doduše započinje slavlje božićnoga otajstva. U liturgijskom kontekstu misa bdijenja i misa polnočka razlikuju se i obrascima i čitanjima. Dok je u misi bdijenja za evanđelje uzet početak Matejeva evanđelja u kojemu je naglasak na Isusovu rodoslovlju i pripadnosti lozi Davidovoj (*Mt* 1,1-25), na polnočki je evanđeoski izvještaj iz evanđelja po Luki, o Isusovu rođenju u Betlehemu i polaganju u jaslje (*Lk* 2,1-14). Iako se i u evanđeoskoj perikopi mise bdijenja, čita o rođenju Isusovu, Lukin izvještaj detaljniji je i zato vjerojatno lakše pamtljiv. Naime osnovni elementi prikaza jaslja i u crkvama i u obiteljskim domovima, a također i čistih scenskih prikaza rođenja Gospodinova izvan liturgijskih prostora, na trgovima gradova i slično, dolaze iz Lukina izvještaja, a onda mu se dodaju elementi koji su prisutni i u Matejevu evanđelju, npr. Mudraci. Prikazi jaslja i okićeni borovi na neki način možda mnogima još više približuju otajstvo koje se slavi. U tom smislu možemo ih razumjeti kao paraliturgijske elemente. Jaslice koje se prave i borovi koji se kite u crkvama, mogu biti izazov liturgijskim slavljinama, u smislu da se pozornost usmjeri samo na scenski ili likovno umjetnički izričaj. Zato je potrebna priprava, koju imamo kroz došašće, i koja usmjerava srca vjernika na ono bitno.

Osim, naravno, same svetosti liturgijskoga čina, euharistije, još uvijek je misa polnočka mnogima stvarno simbolična, među ostalim i u smislu da je izvjesni nastavak i vrhunac priprave koja je započela došašćem, intenzivirala se unutar obitelji pravljenjem jaslja i kićenjem bora, te konačno liturgijskim početkom proslave Božića. K tomu su tu i puku omiljene božićne pjesme, koje se pjevaju u liturgijskim slavljinama, a na samoj polnočki možda i najsvečanije odjekuju. Cilj je i svrha uvijek da vjerni puk, koji slavi, doživi i proslavi otajstvo u punini. Sve što tome doprinese, posebno ako dolazi iz pobožne tradicije te ako je ukorijenjeno u obitelji hvale je vrijedno. ■

Iako se i u evanđeoskoj perikopi mise bdijenja, čita o rođenju Isusovu, Lukin izvještaj detaljniji je i zato vjerojatno lakše pamtljiv. Naime osnovni elementi prikaza jaslja i u crkvama i u obiteljskim domovima, a također i čistih scenskih prikaza rođenja Gospodinova izvan liturgijskih prostora, na trgovima gradova i slično, dolaze iz Lukina izvještaja, a onda mu se dodaju elementi koji su prisutni i u Matejevu evanđelju, npr. Mudraci.

O rođenju Gospodnjem

IVICA RAGUŽ

*Božić je otajstvo Božjeg
čedna utjelovljenja.
Nemojmo se tomu
prestati diviti jer kako
bismo inače, bez
utjelovljenja, znali da
je naš Bog čedni, a ne
nasilni Bog. Još više,
nemojmo se samo
diviti, nego hvalimo i
slavimo Gospoda što
se u svojem milosrđu
odlučio spustiti na nas
kao rosa, kao čedni gost.*

Orošeno krzno

U ovu kasnu jesen jutra su često rosna. I katkad mi se dogodi da u ta rosna jutra na dvorištu iznenada iskrnsne jedna zvijer. Pozdravimo se, a moj je pozdrav rukom prijecí preko njezina krzna. Nisam to prije primjećivao, ali dodir po mekom krznu zvijeri, posutom jutarnjom rosom, čudesno je lijep osjećaj. Pitao sam se zašto mi taj dodir stvara takav užitek. I upravo u trenutku dodira orošena krzna zvijeri, spusti se na mene misao iz Pisma: Gideon i orošeno krzno. Gospodin je Gideonu učinio čudo, orosio je runo, krzno, ali tako da je sva zemlja okolo runa ostala suha (*Suci* 6,36-38). No, sjetih se kod dodira još nečeg važnijega, a to je da su crkveni oci to orošeno krzno tumačili utjelovljenjem, odnosno djevičanstvom Blažene Djevice Marije. Dodir orošena krzna zvijeri doveo me do dublje spoznaje poredbe Gideonova orošena krzna s utjelovljenjem. Rosa je tako nježna na krznu, ona kao da miluje krzno i ono uz tu milinu rose postaje tako meko. Na krzno se ne slijeva nasilno kiša, tuča, nego nježna rosa, rosa koja miluje krzno te Božje zvijeri. I baš tako, neizmerno više nego tako, Božji se Sin milo, nježno, poput jutarnje rose spustio na dušu i tijelo Blažene Djevice. Spustio se kao *čedni gost*, kao jutarnja rosa, ušao je nježno u njezinu utrobu, a da pritom nije nasilno povrijedio njezino djevičanstvo. Božić je otajstvo Božjeg čedna utjelovljenja. Nemojmo se tomu prestati diviti jer kako bismo inače, bez utjelovljenja, znali da je naš Bog čedni, a ne nasilni Bog. Još više, nemojmo se samo diviti, nego hvalimo i slavimo Gospoda što se u svojem milosrđu odlučio spustiti na nas kao rosa, kao čedni gost. O, kako bi zanosna trebala biti naša pohvala spram tolikoga dara! O, kada bismo mi jedni drugima bili čedni gosti, poput rose.

Ta nas misao o rosi, o našem Gospodinu, kao *čednom gostu*, dovodi do još jedne misli o rosi koju nalazimo kod proroka: »Jer rosa je tvoja – rosa svjetlosti.« (*Iz* 26,19) Rosa je nešto tako milo, najradije bismo ju kušali. I Gospodin se spustio kao rosa da ga možemo kušati, da ga možemo, kako piše sv. Augustin, barem »malko liznuti i okusiti onoga koga ćemo jednom nezasitno blagovati i njime se napajati«. I pastiri potiču jedan drugoga prvo da krenu do Betlehema, do »Kuće kruha«, kako bi prvo malko liznuli, kušali, nahranili se Gospodinom: »Kušajte i vidite kako je dobar



Jan Havickszoon Steen,
Klanjanje pastira, 1660.–1679.

Gospodin.« (Ps 34,9) Jer, prvo dolazi okus, a potom gledanje, prvo kušanje, zatim spoznaja: »Hajdemo dakle do Betlehema. Pogledajmo što se to dogodilo.« (Lk 2,15) Jer, znanje o Bogu bez kušanja Boga bljutavo je, kako god ono bilo uzvišeno i veliko. Da se Gospodin nije spustio k nama, da nije navlažio našu ljudsku narav svojom božanskom naravi, da nam vlagom svoje ljubavi nije navlažio srca, smekšao i proširio um, nikada ne bismo znali tko je Bog. U tom smislu s pravom piše Petar Krizolog da »znanje dolazi iz vlažnosti«. Prorok Izaija zbog toga Božju rosu naziva »rosom svjetlosti«. Jer, Božja je rosa rosa istine, spoznaje, ona rastjeruje svaku tamu neznanja, zablude.

»Znanje dolazi iz vlažnosti«, iz Rose, iz Božjega Sina koji se spustio nad Blaženu Djevicu Mariju, koji se spustio na čovjeka i postao čovjekom. Bog je učinio nešto što čovjekovo svjetlo, njegov razum nije mogao zamisliti. Naime, razum se bavi nužnim, logičkim; razum poznaje samo sebe samoga i ovu prirodu; razum također poznaje samo opće dobro i sve shvaća kao primjer nečega već

Čovjek ostaje »nepovrijeđen«, netaknut, potpuno ispunjen samo Bogom. Jedino duhovna požuda ispunja čovjeka, a ne tjelesna požuda, jedino požuda za Bogom, a ne za drugim čovjekom: »Koji su rođeni ne od krvi, ni od volje tjelesne, ni od volje muževlje, nego – od Boga.« (Iv 1,13) S čovjekom – žena s muškarcem, muškarac sa ženom – čovjek uvijek nešto gubi, s Bogom pak čovjek ništa ne gubi, sve dobiva.

odavno poznata. No, utjelovljenje nije događaj staroga, čovjekova razuma, nego *novoga razuma*, Božjega razuma! Time se podrazumijeva sljedeće. Prvo, utjelovljenje nije izričaj nužnosti, nije nešto što se može logički izvesti razumom, nego je izričaj Božje moći. Tko u vjeri prihvaća »Rosu Svjetlosti«, Istinu koja se spustila na čovjeka, taj vjeruje u Božju moć, u moćnoga Boga koji može postati čovjekom. Utjelovljenje je otklon od moći čovjekova razuma (znanosti, tehnike), ono je pouzdanje u Božju moć, u moć njegova Razuma, u Riječ koja je postala tijelom. Drugo, utjelovljenje je događaj koji ne dolazi iz prirode, iz svijeta, i ne može se razumjeti ni prirodom, ni svijetom. Utjelovljenje dolazi od Osobe, od samoga Boga, a ne od prirode. Treće, utjelovljenje ne stavlja pred čovjeka općenito, opće dobro, ono dobro koje se razumom spoznaje, nego donosi posebno, *posebno dobro*: Božjega Sina koji je postao čovjekom, njegove riječi i njegova djela, njegov nauk. Kršćani zato prvenstveno traže posebno, a ne opće dobro, oni traže Kristovo dobro, i u njemu vide istinsko opće dobro čovjeka. Zato utjelovljenje Božjega Sina nije primjer, nego je bez primjera, ono je posebno.

Marijino djevičanstvo i sisana istina

Novi razum Božjega utjelovljenja povećava se ako uzmemo u obzir Blaženu Djevicu Mariju. Bez Blažene Djevice Marije novi razum Božjega utjelovljenja prije ili kasnije ponovno se pretvara u stari razum čovjeka, utjelovljenje biva reducirano na nužno, logično, općenito, »ništa posebno«, kao puki primjer već postojećega. Naime, mi ispovijedamo da je Blažena Djevica Marija »vazda Djevica«, a to znači da ona nije samo začela djevičanski Božjega Sina, bez muškarca, nije samo ostala djevica i nakon poroda, nego je kao djevica rodila Božjega Sina! Gospodin nije povrijedio njezin djevičnjak, ona je ostala »nepovrijeđena«, Djevica, jer je Božji Sin ušao kao »čedni gost« u njezinu utrobu te iz njezine utrobe izišao kao »čedni gost«. Marija nije začela ni rodila Isusa Krista iz tjelesne požude za muškarcem, nego iz duhovne požude za Bogom. Svaka žena zato gubi djevičnjak i prije poroda i u porodu, jer nijedan muškarac nije Bog, nego je običan, grješan čovjek. Zato je susret muškarca i žene uvijek obilježen »povrjedom«, grijehom, povrjedom koja je naznačena u gubljenju djevičanstva. Čovjek ostaje »nepovrijeđen«, netaknut, potpuno ispunjen samo Bogom. Jedino duhovna požuda ispunja čovjeka, a ne tjelesna požuda, jedino požuda za Bogom, a ne za drugim čovjekom: »Koji su rođeni ne od krvi, ni od volje tjelesne, ni od volje muževlje, nego – od Boga.« (Iv 1,13) S čovjekom – žena s muškarcem, muškarac sa ženom – čovjek uvijek nešto gubi, s Bogom pak čovjek ništa ne gubi, sve dobiva. Zato je Marijino djevičanstvo velik poticaj vjernicima za život u djevičanstvu, u redovničkom staležu, za život u isključivoj, duhovnoj požudi za Gospodinom: misliti na ono što je Božje, a ne na ono što je ljudsko, misliti na nebesko, a ne na zemaljsko. Dakle, Marijino djevičanstvo prije poroda i u porodu pokazuje novi razum koji je

protivan čovjekovu razumu. I razumljivo je da će se ljudi razuma, bez vjere, spram Marijina djevičanstva, a to znači spram Božjega utjelovljenja u Mariji, snebivati. A mi, kršćani, što se oni više snebivaju, mi ćemo tim više vjerovati i u Božje utjelovljenje, i u Marijino djevičanstvo.

Utjelovljenje i Marijino djevičanstvo, dva neodvojiva otajstva jednoga otajstva Božića, oslabljuju čovjekov razum. Zašto? Oslabljuju čovjekov razum da započne jačati vjera: gdje slabi razum, napreduje vjera. Lako možemo zaboraviti da je uvjet za slavljenje Božića, Božjega utjelovljenja i Marijina djevičanstva, vjera, a ne razum. Pa kako ćeš inače prihvatiti da je Bog postao čovjekom, da je Marija začela Božjega Sina bez muškarca, da je rodila Božjega Sina i da je pritom ostala djeвица, bez povrjede djevičnjaka? Kako ćeš to prihvatiti ako ne vjerom! Razum ti tu ništa ne koristi, tj. pouzdanje u tebe samoga. Trebaš oslabjeti u razumu, u sebi, i početi rasti u vjeri, a to znači rasti u Isusu Kristu. Zato utjelovljenje traži slaba čovjeka, oslabljena u njegovu razumu i njegovoj volji, jednom riječju, traži ponizna čovjeka. Uostalom, čovjekov se razum snebiva nad utjelovljenjem, nad Marijinim djevičanstvom, jer se zapravo snebiva nad slabim, poniznim Bogom. Naime, budući da je Bog postao čovjekom, moćni Bog postao je slabim čovjekom, do Boga se dolazi samo tako da čovjek sam postane slab. Jak čovjek ne treba Boga, jak čovjek ne treba ni drugoga čovjeka. Božja pak slabost jakost je za čovjeka, kao što je slabost čovjekova jakost za njega, jer jedino slabi ljudi mogu i žele ljubiti, jedino su slabi ljudi jaki ljudi, a to znači sposobni za ljubav, zajedništvo, brak, djecu, obitelj, prijateljstvo. Bog je stvorio čovjeka da bude slab u ljubavi. Stvorio je Adama i Evu, da po toj slabosti budu jaki ne u sebi, nego jedno u drugom, jedno s drugim. Kako je čovjek radije htio biti jak bez slabosti, postao je slabić u svojoj jakosti – osamljen, ubojica (Kain-Abel) – jaki Bog iz ljubavi prema nama postaje slabim da nam pokaže gdje je čovjekova jakost, u slabosti, u poniznosti: »Jer kad sam slab, onda sam jak.«



Bedford Master,
Priča o Adamu i Evi, 1415. – 1430.

Bernardin Luini,
Rodenje Isusovo, 1525.

Budući da je Božja pravednost došla iz Isusa Krista, čovjek ne može postati pravednim, nego jedino po Isusu Kristu. Ne opravdava se svojim silama, nego Isusom Kristom. Protivno čovjeku koji želi »uspostaviti svoju pravednost« i ne želi se nikomu podložiti, a kamoli Bogu, utjelovljenje uspostavlja Božju pravednost i od čovjeka zahtijeva odustajanje od vlastite pravednosti, zahtijeva podložnost i vjeru u Isusa Krista.



Sveta osrednjost

Budući da je Bog postao čovjekom u Isusu Kristu, do Boga se ne dolazi po vlastitom razumu, već po vjeri u Isusa Krista. Budući da je čovjek Isus Krist Bog, čovjek jedino postaje čovjekom vjerom u Isusa Krista, a ne po vlastitom razumu. Budući da je Božja pravednost došla iz Isusa Krista, čovjek ne može postati pravednim, nego jedino po Isusu Kristu. Ne opravdava se svojim silama, nego Isusom Kristom. Protivno čovjeku koji želi »uspostaviti svoju pravednost« i ne želi se nikomu podložiti, a kamoli Bogu, utjelovljenje uspostavlja Božju pravednost i od čovjeka zahtijeva odustajanje od vlastite pravednosti, zahtijeva podložnost i vjeru u Isusa Krista. I budući da je Istina došla iz Marijine utrobe, da je Istina, Božji Sin, bio u njezinu naručju i sisao njezine čedne grudi, Istina je za nas vjernika sisana Istina, Istina do koje možemo doći samo tako da se kao djeca, u djetinjem duhu, toliko ponizimo te priznamo da imamo potrebu biti dojeni, sisati grudi same Istine, Isusa Krista: »Nadojite se i nasitite na doj-kama utjehe njegove da se nasišete i nasladite na grudima krjepčine

njegove... Dojenčad ću njegovu na rukama nositi i milovati na koljenima.« (Iz 66,11-12)

Čim smo se rodili, odmah smo započeli biti nesretni. Izgubili smo sreću i naš je vrisak, odmah po ulasku u ovaj svijet, bio znak naše nesreće. Sreća je pak, poučava nas Pismo, bila u tome da smo imali sveto sjećanje, sveti razum i svetu volju. U našem sjećanju uvijek je Bog bio prisutan, ali smo ga grijehom gurnuli u zaborav, tako da je nastao zaborav Boga. Razumom smo spoznavali sve ostalo u odnosu prema Bogu, ali grijehom smo pali u zabludu i neznanje. Voljom smo ga takoreći tako kušali da nismo htjeli ništa drugo osim Boga ili pak sve radi Boga. Grijehom pohotno žudimo za svim, samo ne za Bogom. Postali smo nesretni jer nismo htjeli biti osrednji, bili smo protivni *svetoj osrednjosti (sancta mediocritas)*. Bog nas je stvorio da budemo sretni tako što nas je stavio u sredinu, između svih ostalih stvorenja. Imali smo sva stvorenja ispod sebe i jedinoga Boga iznad sebe te bližnjega pokraj sebe. No, mi nismo htjeli biti osrednji, htjeli smo biti kao bogovi. Oholost nas je gurnula u grijeh: otudivši se od Boga, koji je iznad nas, gurnuli smo sebe ispod sebe samih. Ne želeći biti podložni jedino Bogu, postali smo podložni svima drugima. Nesretni smo i sami sebi ne možemo više dati sreću. Jer, kako će nesretan sebi nesretnomu dati sreću? On to jednostavno ne može. Stoga Božji Sin, koji se nalazi u sredini, u Trojstvu, između Oca i Duha, on, božanska osoba svete osrednjosti, odlučio je postati čovjekom da nam povрати sreću koju mi sami sebi nismo mogli dati. Pokazao nam je da sretni možemo biti po njemu, da jedino po njemu možemo ponovno zadobiti svetu osrednjost: da vladati nad onim što je ispod nas možemo samo tako da se ponizimo spram onoga koji je iznad nas, a to je Bog. I u vječnosti ćemo biti osrednji, u Sinu, u sredini zajedno s njim između Oca i Duha. Zato je otajstvo utjelovljenja otajstvo divne božanske i ljudske osrednjosti, svete osrednjosti. Poželiš li se uzvisiti, htjeti biti bog bez Boga, pogledaj jaslice i nauči se svetoj osrednjosti. Osrednjost, sveta osrednjost jedino može spasiti ovaj svijet od ohola čovjeka, a i podariti mu malko sreće dok smo u hotelu, prenoćištu – u ovom svijetu. ■

LITURGIJSKI KALENDAR

PROSINAC

- 25 N **ROĐENJE GOSPODINOVO. BOŽIĆ**
- 26 P **SV. STJEPAN PRVOMUČENIK**, *blagdan*: vl.: Dj 6,8-10; 7,54-60; Ps 31,3c-4.6ab.7b.8a.17.21ab; Mt 10,17-22
- 27 U **SV. IVAN**, apostol i evanđelist, *blagdan*: vl.: 1lv 1,1-4; Ps 97,1-2.5-6.11-12; lv 20,1-8
- 28 S **NEVINA DJEČICA**, mučenici, *blagdan*: vl.: 1lv 1,5-2,2; Ps 124,2-5.7b-8; Mt 2,13-18
- 29 Č **Peti dan Božićne osmine**; *ili: Sv. Toma Becket, biskup i mučenik*: 1lv 2,3-11; Ps 96,1-3.5b-6; Lk 2,22-35
- 30 P **SVETA OBITELJ ISUSA, MARIJE I JOSIPA**
- 31 S **Sedmi dan Božićne osmine**; *ili: Sv. Silvestar I., papa*: 1lv 2,18-21; Ps 96,1-2.11-13; lv 1,1-18

2023.

SIJEČANJ

- 1 N **SV. MARIJA BOGORODICA**
- 2 P **Sv. Bazilije Veliki i Grgur Nazijanski**, biskupi i naučitelji Crkve, *spomendan*: od dana: 1lv 2,22-28; Ps 98,1-4; lv 1,19-28
- 3 U *Svagdan*; 1lv 2,29 – 3,6; Ps 98,1.3cd-6; lv 1,29-34; *ili: Presveto Ime Isusovo*, od spomendana: Fil 2,1-11; Ps 8,4-9; Lk 2,21-24
- 4 S *Svagdan*: 1lv 3,7-10; Ps 98,1.7-9; lv 1,35-42
- 5 Č *Svagdan*: 1lv 3,11-21; Ps 100,1b-5; lv 1,43-51
- 6 P **BOGOJAVLJENJE**
- 7 S *Svagdan*; *ili: Sv. Rajmund Penjafortski, prezbiter*: 1lv 3,22 – 4,6; Ps 2,7-8.10-11; Mt 4,12-17.23-25
- 8 N **KRŠTENJE GOSPODINOVO**
- 9 P *Svagdan*: Heb 1,1-6; Ps 97,1.2b.6.7c.9; Mk 1,14-20
- 10 U *Svagdan*: Heb 2,5-12; Ps 8,2a.5-9; Mk 1,21-28
- 11 S *Svagdan*: Heb 2,14-18; Ps 105,1-4.6-9; Mk 1,29-39
- 12 Č *Svagdan*: Heb 3,7-14; Ps 95,6-11; Mk 1,40-45
- 13 P *Svagdan*; *ili: Sv. Hilarije, biskup i crkveni naučitelj*: Heb 4,1-5.11; Ps 78,3.4bc.6c-8; Mk 2,1-12
- 14 S *Svagdan*: Heb 4,12-16; Ps 19,8-10.15; Mk 2,13-17

Rođenje Gospodinovo. Božić

25. prosinca 2022.

ULAZNA PJESMA

Dijete nam se rodilo, sina dobismo, na plećima mu je vlast. Ime mu je: Anđeo velikoga savjeta. (Iz 9,6)

ZBORNA MOLITVA

Bože, divno si saznao čovječje dostojanstvo, a još divnije ga obnovio: udijeli nam dioništvo u božanstvu svoga Sina, koji je rođenjem uzeo našu ljudsku narav. Koji s tobom.

DAROVNA MOLITVA

Nek ti, Gospodine, ugodi spomenžrtva današnje svetkovine: ti nam u njoj daješ potpuno oprostjenje, a mi tebi iskazujemo savršeno bogoslužje. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Svi krajevi svijeta vidješe spasenje Boga našega. (Ps 98,3)

POPRIČESNA MOLITVA

Dobri Bože, Spasiteljev rođendan početak je našeg božanskog preporođenja. Molimo da nas privede i vječnom životu u nebu. Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 52, 7-10

Neka svi krajevi zemlje vide spasenje Boga našega.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Kako su ljupke po gorama noge glasonoše radosti koji oglašava mir, oglašuje sreću, navješćuje spasenje govoreći Sionu: »Bog tvoj kraljuje!« Čuj, glas ti podižu stražari, zajedno se raduju jer na svoje oči gledaju gdje se na Sion vraća Gospodin. Kličite, zajedno se radujte, razvaline jeruzalemske, jer Gospodin je utješio narod svoj, otkupio Jeruzalem. Ogolio je Gospodin svetu svoju mišicu pred očima svih naroda, da svi krajevi zemlje vide spasenje Boga našega.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 98, 1-6

Pripjev: Svi krajevi svijeta vidješe spasenje Boga našega.

Pjevajte Gospodinu pjesmu novu, jer učini djela čudesna.

Pobjedu mu pribavi desnica njegova i sveta mišica njegova.

Gospodin obznani spasenje svoje, pred poganima pravednost objavi. Spomenu se dobrote i vjernosti prema domu Izraelovu.

Svi krajevi svijeta vidješe spasenje Boga našega.

Sva zemljo, poklikni Gospodinu, raduj se, kliči i pjevaj!

Zapjevajte Gospodinu uz citru, uz citru i zvuke glazbala; uz trublje i zvuke rogova: kličite Gospodinu kralju!

Drugo čitanje Heb 1, 1-6

Bog nam progovori u Sinu.

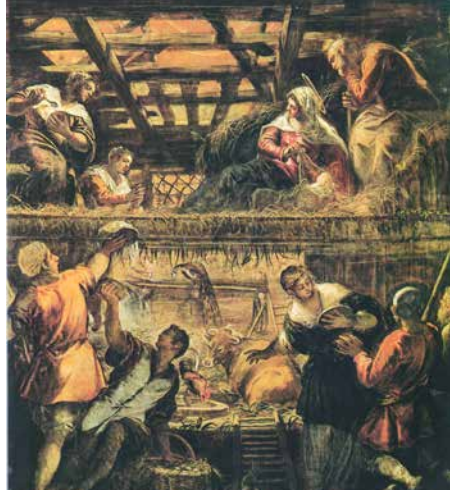
Početak Poslanice Hebrejima

Više puta i na više načina Bog nekoć govoraše ocima po prorocima; konačno, u ove dane, progovori nama u Sinu. Njega postavi baštinikom svega; Njega po kome sazda svjetove. On, koji je odsjaj slave i otisak bića njegova te sve nosi snagom riječi svoje, pošto očisti grijehe, sjede zdesna Veličanstvu u visinama; postade toliko moćniji od anđela koliko je uzvišenije nego oni baštiniio ime.

Tà kome od anđela ikad reče: Ti si sin moj, danas te rodih; ili pak: Ja ću njemu biti otac, a on će meni biti sin. A opet, kad uvodi Prvo-rođenca u svijet, govori: Nek pred njim nice padnu svi anđeli Božji.

Riječ Gospodnja.

Jacopo Robusti,
Poklonstvo pastira, 1579. – 1581.



Pjesma prije evanđelja

Dan nam sveti osvanu: Dođite, narodi, poklonite se
Gospodinu, jer danas siđe na zemlju svjetlost velika.

Evanđelje Iv 1, 1-18

U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše u Boga, i Riječ bijaše Bog. Ona bijaše u početku u Boga. Sve postade po njoj i bez nje ne postade ništa. Svemu što postade, u njoj bijaše život i život bijaše ljudima svjetlo; i svjetlo u tami svijetli i tama ga ne obuze. Bi čovjek poslan od Boga, ime mu Ivan. On dođe kao svjedok da posvjedoči za Svjetlo da svi vjeruju po njemu. Ne bijaše on Svjetlo, nego – da posvjedoči za Svjetlo.

Svjetlo istinsko koje prosvjetljuje svakog čovjeka dođe na svijet; bijaše na svijetu i svijet po njemu posta i svijet ga ne upozna. K svojim dođe i njegovi ga ne primiše. A onima koji ga primiše podade moć da postanu djeca Božja: onima koji vjeruju u njegovo ime, koji su rođeni ne od krvi, ni od volje tjelesne, ni od volje muževlje, nego – od Boga. I Riječ tijelom postade i nastani se među nama i vidjesmo slavu njegovu – slavu koju ima kao Jedinorođenac od Oca – pun milosti i istine. Ivan svjedoči za njega. Viče: »To je onaj o kojem rekoh: koji za mnom dolazi, preda mnom je jer bijaše prije mene!«

Doista, od punine njegove svi mi primismo, i to milost na milost. Uistinu, Zakon bijaše dan po Mojsiju, a milost i istina nastu po Isusu Kristu. Boga nitko nikada ne vidje: Jedinorođenac – Bog – koji je u krilu Očevu, on ga obznani.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	403	Veselje ti navješćujem
ili	384	Dijete nam se rodilo
Otpjevni psalam:	387	Svi krajevi svijeta
Prinosna:	402	Radujte se narodi
ili	407,1,2 i 5	Dvorani neba
Pričesna:	829	Djetešce nam se rodilo
ili	405	O pastiri, vjerni čuvari
	404	Rodio se Bog i čovjek
Završna:	420	Narodi nam se

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, zahvalna i radosna srca poradi utjelovljene Riječi Božje, koja je noćas došla među nas da nas zaogrne svojom ljubavlju, pomolimo se Bogu vječnome:

1. Danas se tvoja Crkva raduje rođenju tvoga Sina Isusa. Učini je dostojnom toga milosnog dara te daj da u svijetu neprestano širi radost i svakim ti svojim djelom iskazuje slavu, molimo te.
2. Pastire svoje svete Crkve šalješ da naučavaju tvoju Riječ. Vodi ih u mudrosti i milosti kako bi sve narode priveli tvome spasenju, molimo te.
3. Mnogi narodi svijeta žive u ratnom okruženju, pritisnuti svakodnevnim patnjama i bolima. Osvijetli tamu njihovih života svjetlom Kristova rođenja i ulij im u srca nadu u pobjedu dobra nad zlom, molimo te.
4. Životne su prilike današnjice prouzročile siromaštvo u mnogim obiteljima. Budi im blizu i ne daj da materijalna oskudica nadvlada radost našeg otkupljenja u daru Kristova utjelovljenja, molimo te.
5. Dok se radujemo rođenju Isusa, u mislima nosimo naše bližnje koji su preminuli. Svojom ih milošću uvedi u nebesko Kraljevstvo, da se u zajedništvu s Djevicom Marijom i svima svetima raduju djetešcu Isusu, molimo te.

Bože vječni, noćas si tamu ovoga svijeta rasvijetlio rođenjem svoga Sina. Rasvijetli i naše živote svojom ljubavlju da bismo mogli primiti Riječ i trajno je nastaniti u svojim srcima, te po njoj u radosti živjeti i djelovati za spasenje svijeta.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Svjetlo radosti

Ovo evanđelje koje u liturgiji čitamo usred dana na Božić jedno je od najljepših stranica cijele Biblije i najdublja refleksija u cijelom Novom zavjetu o utjelovljenju druge božanske osobe, Isusa Krista, Sina Božjega i Riječi Očeve. Nalazi se na samom početku evanđelja po Ivanu i ispunjava zadaću zgusnuta uvoda u cjelokupno djelo anticipirajući temeljne teme koje se obrađuju kao što su život, svjetlo, svjedočanstvo, slava, vjera, istina, objava, svijet, tama dajući zgusnuti sažetak sadržaja evanđelja koje slijedi. Ovim proslavom četvrti evanđelist nas uvodi – pogledom orla – u motrenje Isusova povijesnoga događanja, čiji se početak nalazi u Bogu, te prodirući u njega polazi od svojega osobnoga iskustva i religioznog starozavjetnog miljea, da bi se uzdigao do Božje vječnosti. Upravo orao je simbol ovog evanđelja, a jedna rabin-ska izreka kaže da je orao jedina ptica koja može gledati izravno u središte sunca, a da ne trepne okom i ne ostane zasljepljena. Potrebna je, dakle, hrabrost upustiti se u čitanje ovog evanđelja, hrabrost prodrijeti u dubine istine te dozvoliti da nas pohodi Mlado sunce s visine (usp. *Lk* 1,78–79)!

Za razliku od Mateja i Luke koji nam u svojim evanđeljima pripovijedaju o povijesnim događanjima vezanima uz Isusovo rođenje i prvo djetinjstvo, Ivan ne ulazi u detalje nego u proslavu na poetičan način opisuje Isusovo djelo. Ivan ne pripovijeda ni o navještenju Josipu, poklonu mudraca i bijegu u Egipat (usp. *Mt* 1,18–2,15), ni o Isusovom rođenju, pohodu pastirâ, obrezanju i prikazanju u Hramu, kao i o Šimunovom i Aninom proroštvu (usp. *Lk* 2,1–38). No zato govori o Riječi koja bijaše u početku u Boga i po kojoj je sve postalo, o Riječi koja je tijelom postala i nastanila se među nama; govori o Isusu koji je došao na svijet kao istinsko Svjetlo da prosvijetli svakoga čovjeka, o Isusu koji je nama koji smo ga primili i povjerovali u njegovu ime podao moć da postanemo djeca Božja. Ako

možemo pretpostaviti da su se Matej i Luka temeljili na usmenoj predaji ili nekim drugim izvorima kako bi napisali svoju pripovijest o Isusovom rođenju i njegovom djetinjstvu uklapajući je u teološku koncepciju vlastitog evanđelja, pitamo se odakle Ivanu takvo razumijevanje koje uvelike nadilazi sve mogućnosti povijesnog istraživanja i sinteze pa čak i teološke konceptualizacije. Odgovor nalazimo u Prvoj Ivanovoj poslanici gdje Ivan u uvodu piše da se njegovo svjedočanstvo i navještaj vječnog Života koji bijaše kod Oca i koji im se očitovao temelji na osobnom iskustvu: »što smo čuli, što smo vidjeli očima svojim, što razmotrimo i ruke naše opipaše o Riječi, Životu« (*1Iv* 1,1) te proizlazi iz zajedništva s Ocem i sa Sinom njegovim Isusom Kristom koje autor poslanice želi podijeliti s nama. Ukratko, današnje evanđelje nije toliko uvod u teologiju utjelovljenja, koliko svjedočanstvo jednog iskustva susreta s vječnom Riječju i Životom te želja podijeliti to iskustvo, kako bismo i mi postali sudionici otajstva utjelovljene Riječi.

Kako, dakle, vidjeti slavu koji ima Jednorodenc od Oca? Kako postati Božjim djetetom? Kako upoznati istinsko Svjetlo i primiti ga? Kako, drugim riječima, postati sudionik otajstva dolaska na svijet Božjeg sina, a ne samo manje ili više zainteresiranima promatračima događanja koji prolaze mimo nas i ne dotiču nas se? Nije dovoljno samo razumjeti svaku pojedinu riječ proslava i shvatiti sadržaj evanđelja, nego je potrebno ući u zajedništvo osjećaja i životnog iskustva ljubljenog učenika, koji se na posljednjoj večeri bio privinuo Isusu uz prsa i čuo otkucanje njegovog srca ispunjena ljubavlju. A prvi osjećaj, iskustvo kojega Ivan želi podijeliti s nama je radost, radost pobjede svjetlosti nad tamom i radost zajedništva s Bogom.

Radost je tema vodilja i današnjeg prvog čitanja i otpjevnog psalma. Prorok Izaija zadivljen je ljepotom nogu »glasnoše radosti koji oglašava mir, oglašuje

sreću, navješćuje spasenje jer je Gospodin utješio narod svoj i otkupio Jeruzalem«, a psalmist ustvrđuje da »svi krajevi svijeta vidješe spasenje Boga našega« i poziva svu zemlju: »Poklikni Gospodinu, raduj se, kliči i pjevaj!«. U drugom čitanju autor poslanice Hebrejima podsjetivši na brojne Božje intervencije u povijesti izabranog naroda govori o njegovoj konačnoj intervenciji na našu korist »u ove dane kada progovori nama u Sinu«, kojega postavi baštinikom svega na svom prijestolju pomazujući ga *uljem radosti* (usp. *Hebr 1,9*). Božić je prvenstveno svetkovina radosti i radost je njegov distinktivni znak kao što su i jaslice, božićno drveće i ukrasi te božićne pjesme. Sve je tu da izmami osmijeh na licu i radosne kliktaje. No nisu oni pravi razlog radosti, nego samo jedan način izraziti je. Jer istinska radost proizlazi iz dubine srca, iz nečeg što nas se dotaklo i promijenilo tijekom našeg života.

Ivan u proslavu navodi puno razloga istinske radosti koju je on osvjedočio u svom životu i koju želi podijeliti s nama. Spomenimo na prvom mjestu svjetlo koje u tami svjetli, u tami grijeha, u tom mrklom mraku koji ne dopušta čovjeku spoznati Boga ni sebe ni svoju budućnost. No ta tama straha i neznanosti, nepovjerenja i sumnji, prijetnji i ucjena ne može obuzeti Svjetlo – Isusa koji nam je objavio istinu o Bogu i čovjeku, koji je doveo do kraja naša lutanja i pokazao nam put u život vječni. Radost proizlazi također iz saznanja što »Riječ tijelom postade«: postade čovjekom, jednim od nas, to jest našom ljudskom naravi koju je on stvorio i s kojom se poistovjetio i povezao zauvijek te



Josef Stammel i Anton Pötschnigg, *Božićne jaslice u benediktinskom samostanu, Admont, 1755. – 1756.*

se »nastanio među nama«, učinio nas svojim šatorom, svojim prebivalištem, kako bismo mi bili njegov narod, a on naš Bog.

Prosvjetljeni, dakle, svjetlom istinskim koje dolazi na svijet primimo Riječ milosti i istine u naš život i radujmo se Riječi koja se nastanila među nama. A kako bi naša radost bila puna navijestimo cijelom svijetu spasenje Boga našega.

Taras Barščevski

Sveta obitelj Isusa, Marije i Josipa

30. prosinca 2022.

ULAZNA PJESMA

I pohitješe pastiri te
pronadoše Mariju, Josipa i
Novorođenče.
(Lk 2,16)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti nam u svetoj
Obitelji daješ divan uzor
obiteljskih kreposti i
uzajamne ljubavi. Daj da
je nasljedujemo te
postignemo vječnu radost
u tvome domu.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, prikazujemo ti
žrtvu pomirenja i usrdno
te molimo: po zagovoru
Djevice Bogorodice i
svetog Josipa učvrsti
naše obitelji u svojoj
ljubavi i miru.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Bog se na zemlji pojavio i
među ljudima se udomio
(Bar 3,38)

POPRIČESNA MOLITVA

Dobri Oče, ti nas hraniš
nebeskim otajstvima. Daj
da se trajno ugleđamo u
svetu Obitelj te se poslije
nevolja ovoga života njoj
pridružimo u vječnoj slavi.
Po Kristu.

Prvo čitanje Sir 3, 2-6.12-14*Tko se boji Gospodina, časti roditelje.*

Čitanje Knjige Sirahove

Gospodin slavi oca u djeci njegovoj i učvršćuje pravo majke nad sinovima njezinim. Tko poštuje oca, okajava grijeha svoje, i tko časti majku svoju, sabire blago. Tko štuje oca, radovat će se sa svoje djece i bit će uslišen u dan molitve svoje. Tko časti oca svojeg, dugo živi; tko čini radost majci svojoj, sluša Gospodina. Sine moj, pomози oca svoga u starosti i ne žalosti ga za života njegova. Ako mu i razum klone, budi blag s njime i ne grdi ga ti, koji si u punoj snazi. Jer ne zaboravlja se milost prema ocu, već se uračunava u oprost grijeha.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 128, 1-5**Pripjev:** Blago svima koji se boje Gospodina, koji njegovim hode stazama!

Blago svakome koji se boji Gospodina,
koji njegovim hodi stazama!

Plod ruku svojih ti ćeš uživati,
blago tebi, dobro će ti biti.

Žena će ti biti kao plodna loza
u odajama tvoje kuće;
sinovi tvoji ko mladice masline
oko stola tvogega.

Eto, tako će biti blagoslovljen čovjek
koji se boji Gospodina!

Blagoslovio te Gospodin sa Siona,
uživao sreću Jeruzalema
sve dane života svojega!

Drugo čitanje Kol 3, 12-21*Obiteljski život u Gospodinu.*

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Kološanima

Braćo: Zaodjenite se – kao izabranici Božji, sveti i ljubljani – u milosrdno srce, dobrostivost, poniznost, blagost, strpljivost te podnosite jedni druge praštajući ako tko ima protiv koga kakvu pritužbu! Kao što je Gospodin vama oprostio, tako i vi! A povrh svega – ljubav! To je sveza savršenstva. I mir Kristov neka upravlja srcima vašim – mir na koji ste pozvani u jednom tijelu! I zahvalni budite!

Riječ Kristova neka u svem bogatstvu prebiva u vama! U svakoj se mudrosti poučavajte i urazumljujte! Psalmima, hvalospjevima, pjesmama duhovnim od srca pjevajte hvalu Bogu! I sve što god riječju ili djelom činite, sve činite u imenu Gospodina Isusa, zahvaljujući Bogu Ocu po njemu!

Michelangelo Merisi da Caravaggio,
Bijeg u Egipat, 1595.



MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, pomolimo se nebeskom Ocu koji nam je u primjeru Svete nazaretske obitelji darovao nadahnuće za oblikovanje obiteljskog života, temeljenog na međusobnom poštovanju i ljubavi, te brizi za dobrobit svakoga člana obitelji:

1. Crkva je pozvana djelovati za dobro sviju, zajedno poput obitelji. Daj da osobitu pažnju i ljubav posvećuje zaštiti najugroženijih, molimo te.
2. Kao što je svaki otac pozvan da brine o obitelji, tako su i svećenici poslani brinuti o vjernima. Blagoslovi papu, biskupe i svećenike u tom uzvišenom poslanju te ih obdari blagošću i mudrošću u njihovom djelovanju, molimo te.
3. U svetome nam Josipu daruješ uzor požrtvornog i mudrog oca. Podari svim očevima Josipovu skromnost i blagost, te daj da u njegovoj poslušnosti pronalaze smisao služenja obitelji, molimo te.
4. Djevica je Marija prihvaćanjem tvoje svete volje postala majkom tvome Sinu. Udijeli svim majkama potrebnu snagu i ljubav da svoju djecu odgajaju primjerom življenja u kreposti i vjeri, molimo te.
5. Tvoj je Sin svojim životom iskazivao poslušnost roditeljima koje si mu darovao. Blagoslovi svu djecu svijeta i daruj im odrastati u okrilju ljubavi oca i majke, učeći se poslušnosti na primjeru tvoga Sina, molimo te.

Nebeski Oče, zahvaljujemo ti za svaku obitelj svijeta kojoj si povjerio brigu o mladim naraštajima. Učini obitelji ognjištima ljubavi i razumijevanja uloge svakog pojedinog člana kako bi društvo u konačnici stasalo u pravednosti i boljitku za dobrobit sviju.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Žene, pokoravajte se svojim muževima kao što dolikuje u Gospodinu! Muževi, ljubite svoje žene i ne budite osorni prema njima. Djeco, slušajte roditelje u svemu, ta to je milo u Gospodinu! Očevi, ne ogorčujte svoje djece da ne klonu duhom!

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Kol 3,15a.16a

Mir Kristov neka upravlja srcima vašim! Riječ Kristova neka u svem bogatstvu prebiva u vama!

Evanđelje Mt 2,13-15.19-23

Uzmi dijete i njegovu majku te bježi u Egipat!

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

Kad mudraci otiđoše, gle, anđeo se Gospodnji u snu javi Josipu: »Ustani«, reče, »uzmi dijete i majku njegovu te bježi u Egipat i ostani ondje dok ti ne rekнем jer će Herod tražiti dijete da ga pogubi.« On ustane, uzme noću dijete i majku njegovu te krene u Egipat. I osta ondje do Herodova skončanja – da se ispuni što Gospodin reče po proroku: Iz Egipta dozvah Sina svoga.

Nakon Herodova skončanja, gle, anđeo se Gospodnji javi u snu Josipu u Egiptu: »Ustani«, reče, »uzmi dijete i njegovu majku te pođi u zemlju izraelsku jer su umrli oni koji su djetetu o glavi radili.« On ustane, uzme dijete i njegovu majku te uđe u zemlju izraelsku. Ali saznajući da Arhelaj vlada Judejom namjesto svoga oca Heroda, bojao se poći onamo pa, upućen u snu, ode u kraj galilejski. Dođe i nastani se u gradu zvanu Nazaret – da se ispuni što je rečeno po prorocima: Zvat će se Nazarećanin.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	382	I pohitješe pastiri
ili	422.1 i 2	Nebo i zemlja
ili	405	O pastiri vjerni čuvari
Otpjevni psalam:	388	Blago svima
Prinosna:	402.3 i 4	Radujte se narodi
ili	422.3 i 4	Nebo i zemlja
Pričesna:	408	O Betleme
ili	811	O pastiri, čudo novo
Završna:	422.4	Nebo i zemlja

Zaštitnik majke i djeteta

Sveta obitelj Isusa, Marije i Josipa

Dok u Božićnoj osmini Crkva razmatra otajstvo utjelovljenja i rođenja Sina Božjega, izdvaja i jedan dan kako bi slavila blagdan Svete obitelji Isusa, Marije i Josipa, ističući tako koliko joj je stalo do ljudske obitelji i do njezina zdravog života. Štoviše, ustrajno naglašava kako ljudska obitelj ima svoj uzor u Svetoj obitelji koja ima izvor u nebeskoj 'obitelji' Presvetoga Trojstva. Po tome Sveta obitelj postaje model i nadahnuće oblikovanja kako u cjelini obiteljskoga života, tako i u pojedinim životnim sadržajima koji se tiču same obitelji. A o Svetoj obitelji i njihovu životu učimo najbolje iz evanđeoskih događaja koje su nam zapisali Evanđelisti opisujući povijest spasenja, dok iz cjeline svetopisamskog nauka učimo i uočavamo koji je bio Božji plan kada je stvarao čovjeka određujući da mu obitelj bude vjerodostojno mjesto življenja. Štoviše, i u samom Evanđelju vidimo da Bog skrbi o Svetoj obitelji na vrlo konkretan način dajući svetome Josipu jasne i neprocjenjivo važne upute u konkretnim situacijama. Doista, da je Sveta obitelj u pogibelji, Josipu je to dojavio anđeo Gospodnji, koji mu je ujedno rekao što mu je činiti: »Ustani, uzmi dijete i majku njegovu te bježi u Egipat i ostani ondje dok ti ne rekнем jer će Herod tražiti dijete da ga pogubi.«

Josip štiti dijete i majku njegovu

Anđelova uputa Josipu je više nego jasna. Josip treba uzeti u svoju zaštitu Isusa i Mariju, te sve učiniti da izbjegnu pogibelj koja se nadvila nad dijete Isusa. I Josip to revno i odgovorno čini slušajući anđelove upute i razmišljajući o Božjem planu kojemu postaje suradnikom izlažući i samoga sebe za Isusa i Mariju. Isto vrijedi i kada se treba vratiti iz Egipta, Josip će pratiti upute, no i sam će razmišljati i paziti da dijete bude potpuno sigurno i zaštićeno. I kada mu anđeo govori da pođe nazad u 'zemlju izraelsku jer

su umrli oni koji su djetetu radili o glavi', on će pomno ispitivati što se događa u izraelskoj zemlji, te će izraziti i dio svojih bojazni prilikom povratka svjestan da je još ostalo onih koji bi mu mogli raditi o glavi, te će onda dobiti i preciznije upute da ne ide u Judeju, već u Galileju, u Nazaret. Josip, kako je očito, u duhu odgovornosti koju ima za Isusa, intenzivno razmišlja i pokazuje bojazan za Isusovu sigurnost. I dok poslušno izvršava Božje upute, on aktivno sudjeluje u odlukama, te nije samo kao robot koji odrađuje ono što mu je zadano, već otac-skrbnik koji s ljubavlju služi Isusu i trudi se oko njegove sigurnosti i zaštite. Zato on, i kad je dobio nalog da ide u zemlju izraelsku, jasno zna da nije baš svejedno u koje će područje otići, jer nije svuda bio dobrodošao budući da nisu posvuda bile iste društveno-političke prilike. Josip se intenzivno raspituje o okolnostima koje vladaju u zemlji, te kad je došao nazad u zemlju izraelsku razmišlja gdje se nastaniti s obitelji. No, kako je očito, on svoju bojazan iznosi Gospodinu, i ne krije svoje nelagode i nesigurnost, te mu Gospodin nakon toga daje još jasnije upute gdje će se točno nastaniti.

Josip, vidimo, nastupa kao istinski zaštitnik obitelji koja mu je povjerena. On skrbi o sigurnosti djeteta Isusa, jer dijete kao takvo nije kadro skrbiti o samome sebi, niti bi bez pomoći roditelja moglo rasti i napredovati u životu. Isusu je potrebna Josipova cjelovita zaštita koja se temelji na ljubavi koju Josip ima za njega i za vjernost Bogu u vršenje njegova plana na zemlji. Ali za takvu zaštitu potrebna je i životna vještina i odlučnost, jer Josip mora na dugi put koji je mogao biti pun opasnosti, te mora biti vješt i sposoban za takvo što skrbeći o hrani, ali i o izbjegavanju svih opasnosti koje je takav put nosio sa sobom. Osim toga nije zanemariva njegova procjena društveno-političkih okolnosti, što se pokazalo ključnim prilikom povratka. On

zna da Isus nije posvuda jednako siguran, te da bi ga možda mogao ugroziti i Herodov sin Arhelaj, izražava svoj strah i bojazan.

Zaštititi dijete danas

Kao što je sveti Josip nekada štitio svoju obitelj, a napose jer su u svim vremenima ugroženi napose djeca i žene, tako i danas svaki pojedinu vjernik, ali i Crkva kao zajednica vjernika, treba činiti sve što je u njezinoj moći da se zaštite oni slabiji i ugroženiji. Napose su pozvani očevi u obitelji biti pravi skrbnici i zaštitnici svojih obitelji. Ovakvu viziju očinstva ugrožava i današnji mentalitet i različite društvene struje jer mnogo je onih koji otvoreno rade protiv obitelji ne želeći priznati da je ona božanska tvorevina, već da je zajednica koju su izmislili muškarci kako bi dominirali nad ženama i djecom.

Istina je, međutim, da i u današnjem svijetu postoje nejednakosti i ugroze djece i žena, te da je najčešće muškarac dominirao i izvlačio određenu korist. Ali to nema veza s Božjim planom o ulozi muškarca u obitelji, već takve nepravilnosti nastaju nećudorednim životom. Jer nije problem ako je muškarac glava u obitelji poput Josipa i ako sve što čini, čini s ciljem da zaštiti svoju obitelj od svih nedaća i opasnosti. Problem nastaje ako muškarac svoju ulogu shvati kao dominiranje nad ukućanima a ne služenje, što onda vodi prema izobličenom shvaćanju njegove uloge. Pravi put je povratak na one božanske izvore obitelji, a to su ljubav prema Bogu, povjerenje u njegovu svetu volju, te postojano vršenje njegova božanskog plana. O tome nam sveti Josip ima mnogo toga za reći.

Zato nikakva zaštita djeci nije u tome da ostanu bez roditelja, to jest da im se oduzmu roditelji, kako se to čini u suvremenom društvu, već da roditelji, otac i majka,



Agnolo Bronzino, *Sveta Obitelj*, 1530.–1548.

u punoj svijesti pred Bogom vrše svoju roditeljsku zadaću, da žive vjerno i kreposno, te da cijelim svojim bićem služe ispunjenju Božje volje u životu njihove djece. Rješenje nije rastakanje uloge oca i majke, a napose oca koji u nekim suvremenim tumačenjima slovi za glavnu ugrozu sigurnosti djeteta i za neprijatelje dostojanstva žene, već u tome da svoju ulogu vrši u punoj odgovornosti pred Bogom. Josip je u tome uzor, a kršćanski bi očevi trebali prednjačiti u društvu svojim primjerom, te poput sv. Josipa biti najpouzdaniji zaštitnici svojih obitelji u ime samoga Boga.

Ivan Bodrožić

Sveta Marija Bogorodica

1. siječnja 2023.

ULAZNA PJESMA

Zdravo, Sveta Rodiljo,
Majko Kralja vječitoga,
komu ruka ima vlast iznad
svijeta čitavoga!

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti si plodnim
djevičanstvom svete
Marije ljudskom rodu
darovao vječno spasenje.
Po njoj smo primili tvoga
Sina, začetnika novog
života: molimo te da i u
ovoj godini iskusimo
njezin zagovor. Po Kristu
Gospodinu našem.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, ti svako
dobro počinješ i dovršu-
ješ. Danas se radujemo
svetkovini svete Bogoro-
dice i zahvaljujemo za
rođenje Isusa Krista: daj
da s radošću postignemo
puni plod njegova
spasenja, kojemu slavimo
početak. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Isus Krist jučer i danas isti
je – i uvijek!
(*Heb 13,8*)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, mi
isповijedamo da je
blažena Marija, vazda
djevica, Majka tvoga Sina
i Majka Crkve. Molimo te
da nam nebeska otajstva,
koja smo primili, koriste
za vječni život. Po Kristu
Gospodinu našem.

Prvo čitanje Br 6, 22-27

*Neka zazivaju ime moje nad sinove
Izraelove i ja ću ih blagoslivljati.*

Čitanje Knjige Brojeva

Reče Gospodin Mojsiju:

»Reci Aronu i njegovim sinovima:

Ovako blagoslivljajte Izraelce:

Neka te blagoslovi Gospodin

i neka te čuva!

Neka te Gospodin licem svojim obasja,

milostiv neka ti bude!

Neka pogled svoj Gospodin svrati na te

i mir ti donese!

Tako neka zazivaju ime moje nad sinove Izraelove
i ja ću ih blagoslivljati.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 67, 2-3.5-6.8

**Pripjev: Smilovao nam se Bog
i blagoslovio nas.**

Smilovao nam se Bog i blagoslovio nas,
obasjao nas licem svojim,
da bi sva zemlja upoznala putove tvoje,
svi puci tvoje spasenje!

Nek se vesele i kliču narodi
jer sudiš pucima pravedno
i narode vodiš na zemlji.

Neka te slave narodi, Bože,

svi narodi neka te slave!

Bog nas blagoslovio!

Neka ga štiju svi krajevi svjetski!

Drugo čitanje Gal 4, 4-7

Bog posla Sina svoga, rođena od žene.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Galaćanima

Braćo: Kad dođe punina vremena,

odasla Bog Sina svoga:

od žene bi rođen, Zakonu podložan

da podložnike Zakona otkupi

te primimo posinstvo.

A budući da ste sinovi,

odasla Bog u srca vaša Duha Sina svoga

koji kliče: »Abba! Oče!«

Tako više nisi rob, nego sin;
ako pak sin, onda i baštinik po Bogu.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Heb 1,1-2

Više puta i na više načina
Bog nekoć govoraše ocima po prorocima;
konačno, u ove dane,
progovori nama u Sinu!

Evanđelje Lk 2,16-21

*Pronađoše Mariju, Josipa i novorođenče.
I nakon osam dana nadjenuše mu ime Isus.*

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

U ono vrijeme:

Pastiri pohite u Betlehem i pronađu Mariju,
Josipa i novorođenče gdje leži u jaslama.

Pošto sve pogledaše, ispriповjediše
što im bijaše rečeno o tom djetetu.

A svi koji su to čuli divili se tome š
to su im pripovijedali pastiri.

Marija u sebi pohranjivaše sve te događaje
i prebiraše ih u svome srcu.

Pastiri se zatim vratiše slaveći i hvaleći Boga
za sve što su čuli i vidjeli kako im je bilo rečeno.

Kad se navršilo osam dana da bude obrezan,
nadjenuše mu ime Isus, kako ga je bio prozvao anđeo
prije njegova začeca.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	408.1, 2 i 3	O Betleme
ili	385	Zdravo, sveta Rodiljo
Otpjevni psalam:		Smilovao nam se Bog (ŽV 13/2011)
Prinosna:	810.1 i 3	Danas se čuje
Pričesna:	406.1, 2, 5 i 7	Zdravo budi, mladi Kralju
ili	820	Sklopi blage očice
Završna:	420.1 i 11	Narodi nam se
ili	812	Veseli se, Majko Božja



MOLITVA VJERNIKA

Porodom Krista, Marija je postala majkom Spasitelju i uzor predanosti Božjoj svetoj volji. Potrebni njenog savjeta i zagovora, uputimo Bogu Ocu svoje iskrene molitve:

1. Djevicu si Mariju izabrao od ljudi za Majku svome Sinu. Daj da tvoja Crkva uvijek u njoj pronalazi nadahnuće za vršenje dobra i uzor za pouzdanje u tvoju svemoć i zaštitu, molimo te.
2. Pastiri su tvoje Crkve, poput Marije, pristali biti tvojim slugama. Čuvaj njihova srca neokaljanima i vodi im korake putem pravednosti i predanosti tvome nauku, molimo te.
3. U svijetu živi mnogo siromašnih i potlačenih. Čuvaj ih i brini za njih kao što je Majka Marija brinula o tvome Sinu u ovome svijetu, molimo te.
4. Marijina je sveta odluka postati Bogorodicom obasjala tamu svijeta. Daj da joj se utječemo u svakoj nevolji i po njoj spoznamo tvoju neizmjernu ljubav prema svim ljudima, molimo te.
5. Mnoge svete majke u tišini svoga doma daruju svoje vrijeme i trud za odgoj djece. Blagoslovi svaki njihov napor i obilno ih nagradi zdravljem duše i tijela, molimo te.

Bože Oče, na početku kalendarske godine slavimo svetu Mariju Bogorodicu. Daj da joj se i u ovoj godini utječemo i molimo njen zagovor u svakoj životnoj potrebi.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Pod obranu se tvoju utječemo – Svetkovina Svete Marije Bogorodice

Svetkovina Svete Marije Bogorodice u Crkvi se slavi 1. siječnja, tj. na samom početku nove građanske godine. Ova svetkovina protkana je osobito snažnom simbolikom. Njome se u božićnom vremenu, otvara i zatvara krug Božićne osmine s likom Blažene Djevice Marije. Marija Bogorodica, ujedno i naša Majka, ali i Majka Crkve, na početku nove godine stoji kao majka raširenih ruku, koja grli, brani i usmjerava svoju djecu, svoju Crkvu, u novo sutra. Ovaj datum izabran je i kao Svjetski dan mira, a upravo je taj najveći dar, dar mira, došao na svijet, darovan svijetu po Mariji, majci Božjoj. Sekularizirani svijet izgubio je osjećaj za početak nove godine, stavljajući je u kontekst izrazito svjetovnih, često vulgarnih proslava. I u samom crkvenom kontekstu, osobito medija, ova svetkovina ostaje vijest u sjeni novogodišnjih slavlja.

Pod obranom Blažene Djevice Marije

Najstarija marijanska molitva, nastala oko 250. godine, *Pod obranu se tvoju utječemo* (*Sub tuum praesidium confugimus*), pokazuje ranokršćansko poimanje Blažene Djevice Marije u njezinom trostrukom odnosu: izabrane da bude Majka Vječne Riječi, u odnosu na samoga Krista i razumijevanje istine da je On istovremeno pravi Bog i pravi čovjek, te u odnosu na poimanje otajstvenosti Crkve, koja je rođena iz Kristova probodena boka, a Marija joj je Majka, posrednica i zagovornica.

Izborom čitanja za današnju svetkovinu osobito se naglašava blagoslov svijetu koji je došao po Presvetoj Djevici. Upravo se njezinim pristankom da bude majka Sina Božjega počeo ostvarivati starozavjetni Aronov blagoslov nad Izraelcima. Blagoslov je to koji poziva na Božju zaštitu, Njegovu blizinu i mir, izražavajući duboke želje svakog čovjeka za mirom i spokojem, koji može dati samo Bog. Na isti način radost Božje blizine

slavljeničkim je tonom izražena u *Psalmu* 97, koji se savršeno nadovezuje na Aronov blagoslov. Čežnja za Božjom blizinom, traženje te blizine i naposljetku plodovi života s Bogom očituju se u trajnom miru i pravедnosti. Aronovim blagoslovom na poseban način upućen je svijetu zaziv mira na početku nove godine, a kroz *Psalam* 97 molitva za Božju pravédnost i njegovo vodstvo za sve narode. Polako nas ove blagoslovne riječi i želje uvode u anđeoski pozdrav *Blagoslovljena ti među ženama*, jer je taj željeni blagoslov na svijet došao po Marijinom izabiranju i njezinim pristankom da bude Majka Sina Božjega. Po Presvetoj Djevici, *milosti punoj*, na svijet je došla najveća milost Isus Krist, Sin Božji, pravi Bog i pravi čovjek. U njemu se ostvarile sve najdublje čežnje starozavjetnih pisaca za Božjom blizinom, njegovim mirom i Božjom pravdom – Bog je postao čovjekom da bi bio blizak čovjeku.

Pozdrav anđela Djevici koja je *milosti puna* ukazuje na čistu Božju milost; Marijin odgovor prožet poslušnom vjerom i aktivnom odgovornošću; utjelovljenje Riječi i izljev Božjega spasenja u život i u povijest svijeta. U svemu tome savršeno je vidljivo djelo Duha Svetoga čiji zahvat u utjelovljenju naviješta Kristovo pashalno otajstvo i već naviješta očitovanje Pedesetnice (Duhova), što se izvrsno očituje u kratkom i dubokom tekstu čitanja iz Poslanice Galaćanima. Na taj način Crkva na početku nove godine stavlja pod majčinsku zaštitu Marije Bogorodice, svakoga čovjeka, cijelu Crkvu i čovječanstvo, kao one koja je donijela najveći blagoslov svijetu i puninu milosti, Božjeg Sina. Ona je posrednica, odabrana od Boga, kojoj se utječemo da nas svojim posredovanjem kod Boga brani od zla, nepravdi, nemira, nereda, ali i od gorčine, razočaranja i propasti života. Ovu zagovorničku ulogu, majčinsku obranu, prepoznala je i rana Crkva u molitvi *Pod obranu se tvoju*



Giorgio da Castelfranco, *Klanjanje pastira*, oko 1500.

utječemo, a današnja Crkva 1964. kada ju je papa Pavao VI. proglasio Majkom Crkve.

Prebirati u srcu kao Presveta Djevica

Starozavjetni Aronov blagoslov i *Psalam* 97 upućuju na Boga koji jedini može čovjeku i cijelome svijetu donijeti mir, pravednost i sigurnost, jer je samo Bog izvor toga. Čovjek bez Božje prisutnosti ne može biti nositelj niti donositelj ovih dubokih težnji u osobnoj kaotičnosti izazvanoj grijehom. Zato Pavao u *Poslanici Galaćanima* naglašava da je u punini vremena Bog poslao svoga Sina, On je bio taj od kojega svijetu dolazi blagoslov, po ženi, Blaženoj Djevici, koja je pristala biti Božjom majkom, roditi Boga – postati Bogorodicom. Na taj način, kada se krene od Boga kao izvora svakog blagoslova i milosti, silaznim putem, od Boga prema čovjeku, onda se očituje i može razumjeti veliko djelo počovječenja Božjega kojim se ostvaruje pobožanstvenjenje čovjeka i svijeta, kao konačnog cilja Božjeg dolaska među ljude. U tom kontekstu može se razumjeti današnje evanđelje, koje uz poklon pastira pokazuje i jednu drugu dimenziju vjere Presvete Djevice Marije, a to je i njezina uloga u povijesti spasenja, koja također zahtjeva uzlazni put, od čovjeka prema Bogu. Uzlazni put vjere,

gdje Marija postaje primjer kako se prihvaća Boga u život. Ona odgovara vjerom i po njezinoj vjeri i prihvaćanju da bude majka Sina Božjega počinje pobožanstvenjenje naše povijesti, ostvarenje blagoslovnih molitava staroga zavjeta i čovjekov ulazak u slobodu Božjeg djeteta.

Presveta Djevica sve te događaje pohranjuje i prebire u srcu. Tako i naš život ostaje ispunjen nepredvidivim događajima, dobrima i lošima, koji ostavljaju traga na nama i utječu na naš život i djelovanje. Mi o njima mislimo, pohranjujemo ih u svojoj nutrini i o njima razmišljamo, prebiremo. Mnogi tereti straha, nemira, nepravde i drugih zala i danas pritišću mnoga srca, opterećuju misli i zarobljuju čovjeka. Pogled i misli bježe nam s lijepoga na tešku svakodnevicu, tako da postajemo robovi grijeha ne videći da smo baštinici po Bogu. Nova godina ne donosi samo novi kalendar i nove obveze, nego poticaj za novi pogled, da prebirući u onome što smo pohranili u svojoj nutrini postanemo osobe otvorene Kristu, koji preobražava, donosi mir u naše nemire, otvara novi pogled na svijet i preporuča nas da, kao Marija, možemo biti bogonosci svijetu koji zaboravlja, zanemaruje i odbacuje Boga.

Daniel Patafta

Bogojavljenje

6. siječnja 2023.

ULAZNA PJESMA

Evo, dolazi Gospodar,
Gospodin. U ruci mu
kraljevstvo, moć i vlast.
(Usp. *Mal* 3,1; *1Ljet* 19,12)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti si na današnji dan
po zvijezdji prethodnici
narodima objavio svoga
Jedinorođenca. Mi smo te
upoznali svjetlom vjere:
privedi nas gledanju svoje
nebeske ljepote.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, neka ti budu
mili darovi tvoje Crkve. To
nije zlato, tamjan ni
smirna, nego se danas
prinosi i za hranu daje
Isus Krist, koga ti darovi
označuju. Koji živi.

PRIČESNA PJESMA

Vidjeli smo zvijezdu
njegovu na Istoku, pa
dođosmo s darovima da
se poklonimo Gospodinu.
(Usp. *Mt* 2,2)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, idi pred nama
uvijek i svuda svojim
nebeskim svjetlom. Htio si
da se pričestimo ovim
nebeskim otajstvom: daj
da ga promatramo čistim
pogledom i primamo
odanim srcem. Po Kristu
Gospodinu našem.

Prvo čitanje Iz 60,1-6

Slava Gospodnja sviće nad tobom.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Ustani, zasini, Jeruzaleme, jer dolazi svjetlost tvoja i slava Gospodnja sviće nad tobom! Jer gle, zemlju tmina pokriva i mrklina narode! A tebe Gospodin obasjava i slava se njegova javlja nad tobom. K tvojoj svjetlosti koračaju narodi i kraljevi k sjaju zore tvoje. Očima okruži i promatraj: svi se oni sabiru, k tebi dolaze! Izdaleka ti dolaze sinovi, kćeri ti donose u naručju. Gledat ćeš tad i sjati, igrat će ti srce i širiti se jer k tebi će poteći bogatstvo mora, blago narodâ k tebi pritjecati. Mnoštvo deva prekrit će te, mladih deva iz Midjana i Efe. Svi će iz Sabe dolaziti, donosit će zlato i tamjan i hvale navješćivati Gospodnje.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 72,1-2.7-8.10-13

Pripjev: Klanjat će se tebi, Gospodine, svi narodi zemlje.

Bože, sud svoj daj kralju
i svoju pravdu sinu kraljevu.
Nek puku tvojem sudi pravedno,
siromasima po pravici!

U danima njegovim cvjetat će pravda
i mir velik – sve dok bude mjeseca.
I vladat će od mora do mora
i od Rijeke do granica svijeta.

Kraljevi Taršiša i otokâ nosit će dare,
vladari Šabe i Sebe danak donositi.
Klanjat će mu se svi vladari,
svi će mu narodi služiti.

On će spasiti siromaha koji uzdiše,
nevoljnika koji pomoćnika nema;
smilovat će se ubogu i siromahu
i spasit će život nevoljniku.

Drugo čitanje Ef 3,2-3a.5-6

Sada je objavljeno da su i pogani subaštynici obećanja.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Efežanima

Braćo: Zacijelo ste čuli za rasporedbu milosti Božje koja mi je dana za vas: objavom mi je obznanjeno otajstvo koje nije bilo obznanjeno sinovima ljudskim drugih naraštaja. Ono je sada u Duhu objavljeno svetim njegovim apostolima i prorocima: da su pogani subaštynici i »sutijelo« i sudionici obećanja u Kristu Isusu – po evanđelju.

Riječ Gospodnja.

Michelangelo Merisi da Caravaggio,
Poklonstvo mudraca, 1609.



MOLITVA VJERNIKA

Crkva se danas, u zajedništvu triju mudraca s Istoka, klanja novorođenom Kralju. Utecimo se Bogu svemogućem u svojim potrebama i u poniznosti svojih srdaca izrecimo mu ove prošnje:

1. Tri su sveta kralja pošla u nepoznato da bi se poklonili djetetu Isusu. Vodi svoju Crkvu mudrošću i razumom triju kralja kako bi neprestano iskazivala čast i hvalu tvome Sinu, molimo te.
2. Pastire svoje Crkve pomazao si svetim uljem i posvetio za naviještanje tvoje Riječi. Učini ih predanima tvome nauku te revnim i hrabrim vršiteljima povjerene im pastirske službe, molimo te.
3. Dar zlata nosi u sebi odsjaj kraljevske loze. Daj da svako naše nastojanje i vršenje povjerenih nam zadaća svijetu donose materijalnu i duhovnu korist u kojima se očituje predokus nebeskog Kraljevstva, molimo te.
4. Tvome su Sinu mudraci iskazali čast i prinomom dara tamjana. Daruj svome vjernome puku vršiti u svijetu djela milosrđa koja odišu tvojom dobrotom i ljubavlju, molimo te.
5. Mnogi ljudi umiru bez mogućnosti pomirenja s Tobom za ovoga života. Pomaži njihove rane i boli što su ih zadobili, te ih u vječnosti nagradi poradi svakog dobrog djela koje su vršili na tvoju slavu, molimo te.

Bože Oče, dok sveta tri kralja daruju tvoga Sina, tvoji su darovi nama beskrajni. Daj nam uvijek iznova otkrivati radost postojanja te skrušenih srdaca vjerovati svjetlu tvoje zvijezde vodilje i koračati utabanim stazama triju kraljeva prema vječnosti.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Pjesma prije Evanđelja Mt 2,2

Vidjesmo gdje izlazi zvijezda njegova
pa dođosmo pokloniti se Gospodinu.

Evandjelje Mt 2, 1-12

Dođosmo s istoka pokloniti se kralju.

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

Kad se Isus rodio u Betlehemu judejskome u dane Heroda kralja, gle, mudraci se s istoka pojavise u Jeruzalemu raspitujući se: »Gdje je taj novorođeni kralj židovski? Vidjesmo gdje izlazi zvijezda njegova pa mu se dođosmo pokloniti.« Kada to doču kralj Herod, uznemiri se on i sav Jeruzalem s njime. Sazva sve glavare svećeničke i pismoznance narodne pa ih ispitivaše gdje se Krist ima roditi. Oni mu odgovoriše: »U Betlehemu judejskome jer ovako piše prorok:

’A ti, Betleheme, zemljo Judina! Nipošto nisi najmanji među kneževstvima Judinim jer iz tebe će izaći vladalac koji će pâsti narod moj – Izraela!’«

Tada Herod potajno dozva mudrace i razazna od njih vrijeme kad se pojavila zvijezda. Zatim ih posla u Betlehem: »Pođite«, reče, »i pomno se raspitajte za dijete. Kad ga nađete, javite mi da i ja pođem te mu se poklonim.«

Oni, saslušavši kralja, pođoše. I gle, zvijezda kojoj vidješe izlazak išlaše pred njima sve dok ne stiže i zaustavi se povrh mjesta gdje bijaše dijete. Kad ugledaše zvijezdu, obradovaše se radošću veoma velikom. Uđu u kuću, ugledaju dijete s Marijom, majkom njegovom, padnu ničice i poklone mu se. Otvore zatim svoje blago i prinesu mu darove: zlato, tamjan i smirnu. Upućeni zatim u snu da se ne vraćaju Herodu, otiđoše drugim putem u svoju zemlju.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	402. 1, 3 i 4	Radujte se narodi
ili	382.3	Evo dolazi
	404.5 i 6	Rodio se Bog i čovjek
Otpjevni psalam:	391	Klanjat će se tebi, Gospodine
Prinosna:	831	Nebo daj oku
ili	423.1 i 4	Kada zvijezda
Pričesna:	392.2	Vidjesmo zvijezdu njegovu
ili	832	Pristupite vjerni
Završna:	420.8 i 11	Narodi nam se
ili	424	Tri kralja jahahu

Svetkovina Bogojavljenja

Slaviti svetkovinu Bogojavljenja u svijetu koji je uvelike obilježen ravnodušnošću u odnosu na Boga nije ni malo lako. Naime, sama narav ovoga slavlja upućuje na činjenicu kako se Bog koji je uzeo lik čovjeka objavio svijetu kako bi ga isti prepoznao i u njemu iznova otkrio radost svoga postojanja. I dok je nekada vjerska stvarnost u ljudima budila, ako ništa drugo, znatiželju i želju da se s tom stvarnošću više upoznaju, danas to više nije toliko slučaj. I još je Benedikt XVI., papa u miru, u svojim promišljanjima upozoravao na kulturu indiferentizma i ravnodušnosti spram svetog. Iz tog razloga nam se evanđeoski ulomak koji Crkva stavlja pred nas na svetkovinu Bogojavljenja čini uvelike stran današnjoj kulturi.

Intelektualno poštenje i otvorenost srca u traganju za Bogom

Naime, evanđelist Matej (*Mt 2,1-12*) nam prikazuje događaje koji su pratili Kristovo rođenje u Betlehemu. S jedne strane je to dolazak mudraca s Istoka koje vodi njihova iskrena želja te intelektualno poštenje da upoznaju novorođenoga kralja kako ga naziva evanđelist Matej, a s druge strane rođenje Krista u Betlehemu popraćeno je velikim nemirom Heroda kao aktualnog političkog lidera u Palestini (Izraelu). Fascinira nas dakle dolazak učenih ljudi koji žele proniknuti u tajnu rođenja samoga Boga, a opet s druge strane ostajemo u prvih iznenađeni nad činjenicom uplašnosti Heroda koji pred istom tajnom ne prikazuje sveti nemir kakav bi trebao obilježavati srca nas vjernika u odnosu prema Bogu, nego nemir koji proizlazi iz poteškoće da se prihvati činjenicu Božjeg pojavka na zemlji te svoju osobnu pozvanost da uđem u relaciju s istim Bogom.

Mudraci s Istoka dolaze kako bi upoznali nešto o čemu su možda i čuli te se žele uvjeriti u ono što su im njihova intelektualna nadarenost te iskrena traganja

sada možda konačno potvrdila kao veliku istinu. Njihov dolazak ipak, i to lijepo podcrtava evanđelist Matej, nije tek potvrda njihovih intelektualnih promišljanja, nego je čežnja za poklonstvom Bogu (usp. *Mt 2, 2*). Mudraci nam se na taj način prikazuju kao istinski uzor u življenju naše duhovnosti. Ona bi trebala biti obilježena prije svega iskrenim traganjem za Bogom. To je traganje obilježeno našim intelektualnim poštenjem, upoznavanjem Pisama (usp. *Mt 2,6*) koja su nam sposobna iznijeti na vidjelo tajnu rođenja Kristove osobe u malenom gradu Betlehemu. No, mudraci, a tako i mi, tu ne bi trebali stati jer svojim razumom na kraju ipak dolazimo pred otajstvo kojemu se više ne trebamo diviti samo razumom, nego mu svojim poklonstvom izručiti predanje svoga srca.

Upitnost Herodovih traženja Boga

Kralj Herod također se prikazuje osobom koja želi upoznati mjesto i vrijeme rođenja Krista. Ipak, njegovo je traganje za tajnom Božjeg dolaska na ovaj svijet obilježeno posrednim traganjem, a ne osobnim naprezanjima da se dođe do istine o Božjem životu. Iz tog razloga ga evanđelist prikazuje kao onoga koji druge ispituje i upućuje na traganje kako bi umjesto njega otkrili što se uistinu dogodilo u Betlehemu ne bi li se kojim slučajem i on sam došao pokloniti tom novome kralju. Ne znamo je li u Matejevu tekstu prisutno i nešto od sofisticirane ironije evanđeoskog pisca dok opisuje Herodovu želju da se osobno pokloni novome kralju, no izostanak iskrenosti i znanja u ophođenju s otajstvom koje biva manifestirano svim narodima navodi nas na zaključak kako je evanđelistu stalo Heroda prikazati kao uplašenog čovjeka koji u osobi djeteta rođenog u Betlehemu ipak vidi prijatniju svojim kraljevskim povlasticama. No mudrace njegov lik ne zbunjuje, a još manje plaši, već prikazuju izuzetan respekt prema njegovoj osobi te su



Pieter Aertsen, *Poklonstvo mudraca*, 1560.

poslušni njegovoj zapovjedi i kreću na put poklonstva novorođenom kralju.

Biti vođen Bogom kako bi otkrio Boga

Mudraci dopuštaju biti vođeni zvijezdom, odnosno pouzdaju se u vodstvo samoga Boga koji upravlja svjetlima nebeskim (zvijezdama) kako bi im On sam objavio slavu svojega novorođenog Sina (usp. *Mt 2,2-9*). Velika je to poruka za naše živote. Naime, ukoliko želimo otkriti Boga koji se objavio svijetu u osobi Isusa Krista, trebamo se prepustiti njegovu vodstvu, a ne svojim sposobnostima traganja. Naše sposobnosti traganja nisu nevažne, ali važnije je prepuštanje Božjemu vodstvu. Uči u shvaćanje otajstva samoga Boga moguće je samo onima kojima je dano od Oca jer *nitko ne pozna Sina doli Otac* (usp. *Mt 11,25-27*). Mudraci upravo zato što su otvoreni svjetlu Božjeg vodstva uspijevaju ući u shvaćanje velikog otajstva Božjeg rođenja i to ih ispunja neprocjenjivom radošću (usp. *Mt 2,10*). Ta ih pak radost vodi prema poklonstvu te darivanju svega što imaju samome Bogu. Onaj dakle tko si dopusti biti obasjan ljepotom Božjeg svjetla taj je spreman darivati sve

što ima tome istome svjetlu. Iz toga razloga je možda i prvi dar koji mu daruju zlato jer bi ono moglo biti znak našeg malenog prolaznog ljudskog svjetla koje želi sudjelovati u Božjem životu koji ga neizmjerljivo nadilazi. S druge strane, tamjan i smirna prikaz su jedino i isključivo Božjega svijeta jer Psalmist na jednome mjestu kliče: *Nek mi se uzdigne molitva kao kad pred lice tvoje!* (usp. *Ps 141*).

Otkriti Boga i ostati u njegovu prostoru

Otkrivši dakle puninu sjaja koju Bog daruje oni se više ne vraćaju Herodu. Tu uputu dobivaju u snu. Iznova se evanđelist koristi Božjim sredstvom posredovanja svojih tajni. Do novorođenog kralja su došli vođeni zvijezdom, a od mjesta poklonstva odlaze dobivši uputu u snu (usp. *Mt 2,2.10-12*). Na ovaj način nam još jednom biva jasno da je sam Bog onaj koji otkriva, ali i skriva tajnu svoje osobe koju želi izručiti jedino i isključivo malenima. Onima koji mu se daju voditi. Na koncu, onima koji su iskusili Krista kao novoga kralja, bilo bi suludo da se vrate bilo kojemu ovozemnome kralju.

Ivan Benaković

Krštenje Gospodinovo

8. siječnja 2023.

ULAZNA PJESMA

Nakon krštenja Gospodinova otvoriše se nebesa, a Duh siđe na nj kao golub. I glas s neba zaori: Ovo je Sin moj, Ljubljeni! U njemu mi sva milina! (Usp. Mt 3,16.17)

ZBORNA MOLITVA

Svemogućí vječni Bože, kod krštenja u Jordanu Duh Sveti je sišao na Isusa Krista, a ti si ga svečano proglasio svojim ljubljenim Sinom. I nas si iz vode i Duha Svetoga nanovo rodio za svoju djecu: daj da vazda ostanemo u tvojoj ljubavi. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, danas slavimo dan kad si Isusa objavio kao svoga ljubljenoga Sina. Primi naše darove i daj da postanu Kristova žrtva, kojom si oprao grijeha svega svijeta. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Evo onoga za kog Ivan posvjedoči: Ja sam to vidio i svjedočim: On je Sin Božji! (Iv 1,32.34)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, nahranio si nas svetim darom. Molimo te da vjerno slušamo tvoga Jedinorođenca te se zovemo i budemo tvoji sinovi i kćeri. Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 42,1-4.6-7

Evo sluge mojega, miljenika duše moje!

Čitanje Knjige proroka Izaije

Ovo govori Gospodin:

»Evo sluge mojega koga podupirem, mog izabranika, miljenika duše moje.

Na njega sam svoga duha izlio, on će donijeti pravo narodima.

Vikati neće, neće bučiti, glas mu se neće čuti po trgovima. Trske napuknute prelomiti neće, stijenja što tinja neće ugasiti.

Po istini on će donijeti pravo, neće sustati niti smalaksati dok na zemlji ne uspostavi pravo. Otoci žude za naukom njegovim.

Ja, Gospodin, u pravdi te pozvah,

čvrsto za ruku te uzeh; oblikovah te i postavih za savez narodu i

svjetlost pucima, da otvoriš oči slijepima,

da izvedeš sužnja iz zatvora,

iz tamnice one što žive u tami.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 29,1a.2.3ac-4.3b.9b-10

Pripjev: Gospodin narod svoj mirom blagoslivlje.

Prinesite Gospodinu, sinovi Božji,

prinesite Gospodinu slavu njegova imena,

poklonite se Gospodinu u svetištu njegovu!

Čuj! Gospodin nad vodama,

Gospodin nad vodama silnim!

Čuj! Gospodin u sili,

Gospodin u veličanstvu!

Čuj! Bog veličanstveni zagrmje,

a u hramu njegovu svi kliknuše: Slava!

Gospodin nad vodama stoluje,

stoluje Gospodin – kralj dovijeka!

Drugo čitanje Dj 10,34-38

Gospodin ga pomaza Duhom Svetim.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane Petar prozbori i reče:

»Sad uistinu shvaćam da Bog nije pristran, nego – u svakom je narodu njemu mio onaj koji ga se boji i čini pravdu.

Riječ posla sinovima Izraelovim navješćujući im evanđelje:

Guido Reni, *Krštenje Kristovo*,
1622. – 1623.



mir po Isusu Kristu; on je Gospodar sviju.
Vi znate što se događalo po svoj Judeji,
počevši od Galileje, nakon krštenja koje je propovijedao
Ivan: kako Isusa iz Nazareta Bog pomaza Duhom Svetim
i snagom, njega koji je, jer Bog bijaše s njime,
prošao zemljom čineći dobro i ozdravljajući
sve kojima bijaše ovladao đavao.«

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Mk 9, 6

Otvoriše se nebesa i glas Očev zaori:
Ovo je Sin moj, ljubljeni! Slušajte ga!

Evanđelje Mt 3, 13-17

*Odmah nakon krštenja ugleda Isus
Duha Božjega gdje se spušta na nj.*

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme:

Dode Isus iz Galileje na Jordan Ivanu da ga on krsti.
Ivan ga odvrćaše: »Ti mene treba da krstiš, a ti da
k meni dolaziš?« Ali mu Isus odgovori: »Pusti sada!
Ta dolikuje nam da tako ispunimo svu pravednost!«
Tada mu popusti.

Odmah nakon krštenja izađe Isus iz vode.

I gle! Otvoriše se nebesa i ugleda Duha Božjega
gdje silazi kao golub i spušta se na nj.

I eto glasa s neba:

»Ovo je Sin moj, ljubljeni!

U njemu mi sva milina!«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	811.1 i 3	O pastiri, čudo novo
ili	383.3	Nakon krštenja Gospodinova
Otpjevni psalam:		Gospodin narod svoj (ŽV 12/2010)
Prinosna:	402.5	Zdravo, mali Isuse
Pričesna:	392.3	Evo onoga
	406	Zdravo budi, mladi Kralju
	403	Veselje ti navješćujem
Završna:	420.9-11	Narodi nam se

MOLITVA VJERNIKA

Utecimo se, braćo i sestre, iskrenim
prošnjama Ocu vječnome, koji nas je u
krštenju svoga ljubljenog Sina Isusa očistio
od svakoga grijeha i učinio nas dostojnima
svoga Kraljevstva:

1. Sveti Ivan Krstitelj u Kristu prepoznaje
Mesiju i priznaje svoju malenost. Učini
svoju Crkvu poniznom i pravednom
navjesticom obraćenja i spasenja,
molimo te.
2. Tvoji službenici diljem svijeta krste nove
članove Crkve. Po njihovim rukama daruj
svakome kršteniku obilje darova svoga
Duha kako bi u svijetu bio svjedokom tvoje
svemoći, molimo te.
3. Mnogi te narodi svijeta još uvijek
nisu upoznali. Ohrabri mladiće i djevojke da
se odazovu misionarskom pozivu te bla-
goslovi svaki njihov trud da tvome stadi
privode nove članove Crkve, molimo te.
4. Krista si nazvao svojim ljubljenim Sinom.
Daj nam po njemu spoznati tvoju neiz-
mjernu ljubav prema nama te pravednim
življenjem i vršenjem djela milosrđa tvoju
ljubav svjedočiti bližnjima, molimo te.
5. Naši pokojni vapi za mjestom kod tvoga
nebeskog stola. Smiluj im se i očisti
njihove krsne haljine od grijeha, te ih uvedi
u svoje Kraljevstvo, molimo te.

Bože Oče, poslušaj i usliši ove naše prošnje
koje ti prinosimo, zahvalni za dar krštenja
kroz koje nas čistiš, da bismo obraćeni
i iskrena srca, ispunjeni tvojim Duhom,
krenuli putem spasenja.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Krštenje na Jordanu

Na Jordanu Isus dolazi Ivanu da ga krsti. Ivan je krstio vodom za oprostjenje grijeha. K Ivanu su dolazili mnogi. Bio je daleko od ljudskih nastambi, ali njegova riječ iz pustinje je doprla do u samo središte židovskoga naroda, do Jeruzalema i do službenika u Hramu. Kada Isus dođe na Jordan, Ivan će, premda ga nikada ranije nije susreo, odmah već znati tko stoji pred njim. Gledao je licem u lice u onoga koji je došao krstiti Duhom Svetim. Isus traži od Ivana da ga krsti. Ivan zna da bi trebalo biti obratno. Isus bi njega trebao krstiti Duhom Svetim. Isus se, međutim, želi podrediti Ivanu i traži od njega krštenje, a Ivan je svjestan da nije dostojan ni da mu bude sluga. Ako je Isus bez grijeha, zašto se onda želi krstiti? Odgovora na ovo pitanje ima više. Već je prva crkva imala nekoliko razloga koji bi opravdali Isusovo traženje krštenja od Ivana. Isus se krsti zato jer se želi solidarizirati s grješnicima. Krsti se zato jer svojim krštenjem posvećuje vodu krštenja. I krsti se zato da svojim krštenjem predoznači svoju smrt na križu. Matej, međutim, ne navodi ni jedan od ovih razloga. On ima drugi razlog pred očima.

Ispuniti svu pravednost

Isus Ivanu kaže da dolikuje da krštenjem ispune svu pravednost. Pravednost se odnosi na Božju volju, a njegova je volja da se svi ljudi spase. Tko se uskladi s Božjom voljom i sam čini pravednost. Pravednost se ispunja na njemu. Na ovaj način Isus Ivanovo krštenje vidi unutar Božjeg djela spasenja u kojem sudjeluju i Ivan i on. Ivan na koncu pristaje krstiti Isusa. Primajući krštenje iz Ivanove ruke Isus pokazuje da Božja volja spasenja dolazi kroz Ivanovo djelovanje i da je potrebno otvoriti se i primiti Božji poziv. To će se nastaviti i u Isusovu djelovanju. Njegovo naviještanje radosne vijesti trebat će također prihvatiti otvorenoga srca.

Matej u svom evanđelju više puta spominje pravednost. Najčešće u Govoru na Gori. Tako se jedno blaženstvo odnosi na progonojene zbog pravednosti (Mt 5,10). Njima je Isus obećao kraljevstvo nebesko. Usred Govora na Gori svoje slušatelje nuka da traže najprije Kraljevstvo i pravednost Oca nebeskoga (Mt 6,33). Tko to bude činio iskusit će kako će mu se nadodati sve što mu je potrebno za život. Od hrane i pića do kuće i odijela. Poučavao je svoje kako trebaju činiti pravednost. Ona se sastoji od milostinje, molitve i posta u skrovitosti (Mt 6,1-18). Skrovitost je važan način kako se čini pravednost. Pravednost nije zbog samopokazivanja niti se njome gradi društveni ugled. Među prigovorima pismoznancima i farizejima nalazi se i prigovor kako zanemaruju činiti pravednost, milosrđe i vjernost, a svoju pozornost posvećuju samo namirivanju desetine. (Mt 23,23-24). Važnija im je materija od duha, vidljivo od nevidljivoga.

Prateći trag pravednosti u Matejevu evanđelju, opažamo kako se na Isusu ispunja sva pravednost i kako će on biti progonjen zbog pravednosti. To što je on činio ispunjavajući svu pravednost u odlučnom će se času pretvoriti u osudu. Stoga je njegovo krštenje uistinu početak procesa na koncu kojega će se na njega sručiti sav teret grijeha svijeta.

Na spomen izvršenja sve pravednosti Ivan pristaje na to da krsti Isusa.

Otvoreno nebo, Duh i glas

Odmah nakon krštenja Isus izlazi iz vode i otvaraju se nebesa. Matej otvaranje nebesa i silazak Duha Svetoga opisuje kao objektivni događaj kojega su mogli vidjeti i drugi nazočni. Ipak ne spominje nikakvu reakciju ni Ivana niti mnoštva koje je bilo na Jordanu. Njegov je pogled usmjeren na Isusa. Ovo ne bi trebalo razumjeti kao Božje posvajanje Isusa. Radije je riječ o početku Isusova mesijanskog

djelovanja. Počinje ispunjenje obećanja dolaska Mesije i njegova iščekivanja.

Uz to se čuje glas s neba: »Ovo je Sin moj, Ljubljeni! U njemu mi sva milina!« (Mt 3,17). Ovo je konačna potvrda da je u Isusovu djelovanju moguće prepoznati Božje djelovanje i kako je moguće u Isusu prepoznati obećanog Mesiju.

Krštenje, silazak Duha Svetoga i glas koji izriče najdublju moguću Očevu ljubav stoje na početku Isusova javnog djelovanja. Već je naznačeno što će dogoditi nakon njegove muke, smrti, uskrsnuća i uzšašća. Silazak Duha i otvaranje mogućnosti da se svi koji se odluče za Krista pokaju za svoje grijeh, prime krštenje vodom i iskuse silazak Duha Svetoga. Petar je to sazeo u svom odgovoru na pitanje »Što nam je činiti, braćo?« (Dj 3,37) koje je došlo iz potresenosti njegovih slušatelja nakon Duhova ovako: »Obratite se i svatko od vas neka se krsti u ime Isusa

Krista da vam se oprostite grijesi i primit ćete dar, Duha Svetoga.« (Dj 3,38). Obraćanje, krštenje vodom, dar Duha Svetoga. Ovo troje ide zajedno. Krštenje vodom se, bez obraćenja, pretvara u puki obred koji nije u stanju posredovati nutarnju preobrazbu grješnika ni silu Duha Svetoga.

Kada se vjernici saberu oko Riječi i oltara Gospodnjega i slušaju Matejev izvještaj o Isusovu krštenju na Jordanu, neizbježno se susreću sa sobom i svojim krštenjem. Najveći dio vjernika je kršten u ranoj životnoj dobi pa im krštenje nije dio njihova pamćenja. No, većina njih zna da je u jednom životnom trenutku trebala usvojiti ono što su dobili na krštenju i odlučiti se za Krista svojom voljom te tako prihvatiti ono što su dobili na temelju volje svojih roditelja. Jedan dio vjernika



Juan Fernández, *Krštenje Kristovo*, 1568.

još nije napravio taj korak. Oni su još uvijek vjernici iz pripadnosti Crkvi o kojoj nisu sami odlučivali. Njima je potrebno pomoći da se suoče s potrebom da svojom voljom i odlukom prihvate krštenje koje su već dobili. Tako će se i na njima početi ispunjati sva pravednost. Tako će i u njima zaživjeti sila Duha kojim je Isus govorio i djelovao i kojega je poslao svojim nakon završetka svoje misije na zemlji.

Isus na početku svoga javnog djelovanja ulazi u vodu Jordana, a odmah nakon toga za njim će krenuti mnogi. To se nije promijenilo do danas. Ići za njim znači obratiti se od grijeha i činiti pravednost, krstiti se vodom i primiti dar Duha.

Ante Vučković

Molitva u božićnoj noći

Molimo Gospodina
da nam udijeli milost
onoga jednostavna pogleda
kojim su u ovoj noći
pastiri promatrali jaslice
i tako primili radost
koju su ponijeli svojim domovima.

Molimo da nam udijeli poniznost i vjeru
kojom je sveti Josip gledao dijete
što ga je Marija začela
po Duhu Svetomu.

Molimo da nam udijeli milost
da ga gledamo s onom ljubavlju
s kojom ga je Marija gledala.

I molimo da na taj način svjetlost,
što su je pastiri vidjeli, osvijetli i nas
te da se po svemu svijetu ispuni
ono što su anđeli zapjevali ove noći:
»Slava Bogu na visini,
a na zemlji mir ljudima,
miljenicima njegovim.«
Amen!

Benedikt XVI.



INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr



CIJENA
33,00 KN
4,38 €



NOVA
CIJENA
PRETPLATE



LITURGIJSKI KALENDAR

U Liturgijskom kalendaru za svaki tjedan kroz godinu predviđene su po dvije stranice s naznakom liturgijskih čitanja za svaki dan te citatom iz evanđelja dana. Na kraju kalendara nalazi se Mjesečni preglednik za 2024. godinu. Kalendar ima 152 stranice, otisnut je dvobojno i uvezan u termolabilno platno, što mu omogućava potrebnu savitljivost i otpornost na habanje. Na količinu od deset i više primjeraka odobravamo 10% popusta. Troškovi poštarine nisu uračunati u cijenu kalendara.

Narudžbe na: narudzbe@hilp.hr
ili pozivom na broj +385 (0)1 5635 050.

ZBOG POVEĆANJA TROŠKOVA
NOVE CIJENE GODIŠNJE PRETPLATE
NA ŽIVO VRELO ZA 2023. IZNOSE:

- HRVATSKA: 26 €
- INOZEMSTVO:
55 €, 92 USD, 92 CAD, 110 AUD
- BiH, SRB, MNE: 40 €

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 13,00 kn / 1,72 €. Inozemstvo: 3,70 €; 4,50 CHF; 6,20 USD; 6,20 CAD; 7,50 AUD
Godišnja pretplata: 169,00 kn / 22,43 €. Inozemstvo: 48 €; 58 CHF; 80 USD; 80 CAD; 97 AUD • BiH, SRB, MNE: 36 €
Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.



HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji